

ค. ๗๐๑

แบบลือนอ่านการค้าขาย

เล่ม ๑

สำหรับชั้นประถมปีที่ ๓

ของ

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

พิมพ์ครั้งที่ ๑๐,๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๕๖๒

ราคาเล่มละ ๓๕ สตางค์

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์ศรีทอง กรุงเทพมหานคร

ป
กชว. ๙
ฟ

แบบสอนอ่านการค้าขาย

เล่ม ๑

สำหรับชั้นประถมปีที่ ๓

ของ

พระยาพณิชยศาสตร์วิธาน

พิมพ์ครั้งที่สาม ๑๐,๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๗๒

ราคาเล่มละ ๓๕ สตางค์

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์ศรีหงส์ กรุงเทพฯ ฯ

๗๐๓๙๖๐

คำนำเมื่อพิมพ์ครั้งที่ ๒

ความประสงค์เรียบเรียงหนังสือสอนอ่านการค้าขาย
เล่มนี้ และได้พิมพ์จำหน่ายครั้งที่หนึ่งเมื่อเดือน
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๓ แล้วนั้น ก็ด้วยเห็นว่าวิชา
การค้าขายเป็นวิชา อาชีพ ประเภทหนึ่ง ตาม หลักสูตร ประถม
ศึกษา และทั้งยังไม่มีแบบสอนอ่านสำหรับวิชาการค้าขาย
เพื่อเป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนได้ความรู้เลย. ในชั่วเวลา
ไม่ถึงขวบปี ปรากฏว่า มีโรงเรียนหลายแห่งนิยมให้
นักเรียนใช้หนังสือเล่มนี้ในชั้นประถมศึกษา ทั้งโรงเรียน
รัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ มีโรงเรียน อัสสัมชัญเป็นอาทิ
จำนวนที่พิมพ์ครั้งแรก ๓๐๐๐ ฉบับเกือบไม่พอความ
ต้องการแล้ว จึงได้จัดพิมพ์ขึ้นอีกครั้งนี้เป็นครั้งที่สอง
 และได้แก้ไขเพิ่มเติมบ้างเล็กน้อยในบางแห่ง การใช้
หนังสือเล่มนี้ ความจริงไม่ควรจำกัดใช้เฉพาะในชั้น
ประถมปีที่ ๓ เท่านั้น นักเรียนที่อ่านหนังสือออกแล้ว
ควรให้อ่านได้ทีเดียว เช่น นักเรียนชั้นประถมปีที่ ๒
 เป็นต้น.

๗

เมื่อครูให้นักเรียนอ่านบทใดตอนใดจบลง ถ้าได้อธิบายเพิ่มเติมให้กว้างขวางออกไป ก็จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนยิ่งขึ้น

บรรดาผู้ที่ได้มีส่วนช่วยเหลือในหนังสือเล่มนี้ ของ
ได้รับความขอบคุณทั่วกัน

วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘

พระยาพนิตยสัตตวิธาน

บัญชีเรื่อง

บทที่ ๑	ความจำเป็นของมนุษย์	หน้า ๑
" ๒	การเลี้ยงชีพ	" ๔
" ๓	การเพาะปลูก	" ๑๑
" ๔	สินค้า	" ๑๓
" ๕	ตลาด	" ๑๖
" ๖	ทำเลของสินค้า	" ๑๘
" ๗	การแลกเปลี่ยน	" ๒๔
" ๘	โรงสี	" ๒๖
" ๙	ทางบกทางน้ำ	" ๓๐
" ๑๐	การคมนาคม	" ๓๓
" ๑๑	การไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์	" ๓๖
" ๑๒	พาหนะ	" ๔๒
" ๑๓	จรรยาผู้ขายของ	" ๔๘
" ๑๔	คนขายของ	" ๕๓
" ๑๕	การขายเชื่อและขายเงินสด	" ๕๖
" ๑๖	ใบรับรอง	" ๕๘
" ๑๗	หนังสือพิมพ์	" ๖๐
" ๑๘	ทรัพย์สินสมบัติของแผ่นดิน	" ๖๔
" ๑๙	วิชาค้าขาย	" ๖๗
" ๒๐	เงินตรา	" ๗๑

บทที่ ๑

ความจำเป็นของมนุษย์

คนทุกคนในโลกจำเป็นต้องมีที่อยู่ มีอาหารกิน มีเครื่องนุ่งห่ม มียากินเมื่อเจ็บไข้ ทั้งสี่อย่างนี้ใคร่ครวญพร้อมแล้ว นับว่าผู้นั้นไม่ต้องเดือดร้อน.

ที่อยู่ คือ กระท่อม เรือน โรง แพ ดึก ต่าง ๆ แล้วแต่สถานที่ หรือกำลังของผู้ที่อยู่จะหาได้ ตามบ้านนอกจะแลเห็นโรงนาหรือกระท่อมมุงด้วยแฝก ด้วยจาก ด้วยใบไม้ เป็นต้น ในเมืองจะเห็นเรือนฝากระดาน หลังคามุงด้วยสังกะสี หรือกระเบื้อง บางแห่งก็เป็นตึกสูง ๒, ๓, ๔ ชั้นก็มี ตามแม่น้ำลำคลองก็มีแพและเรือเป็นที่พักอาศัย ในป่าบางแห่งมีเรือนอยู่บนต้นไม้ซึ่งเรียกกันว่า "ห้าง" บางคนอาศัยอยู่ในถ้ำตามเขา, ที่อยู่ของมนุษย์ต่างกันเช่นนั้นเพราะที่ตั้งต่างกัน และความมั่งมีต่างกัน ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว.

อาหารสำหรับกินของมนุษย์ย่อมแปลกกันเหมือนกัน ตามโรงนาในแถบบ้านนอกไม่มีอาหารอุดมเหมือนในเมือง แต่ไปโดยรอบก็เห็นแต่นาข้าว ไร่ไม้และลำน้ำ ชาวนามี

อาหารกินประจำก็คือเข้าซึ่งปลูก และเก็บเกี่ยวจากนา และปลาจับจากลำน้ำ นอกนั้นมีแต่ของแห้งซึ่งเก็บสะสมไว้ ในกรุงมีของกินต่าง ๆ ซอได้ทั่วไป.

เครื่องนุ่งห่มมีประโยชน์เพื่อให้ได้รับความอบอุ่นในฤดูหนาว และเพื่อบริ้งกันความอายด้วย เครื่องนุ่งห่มของชาวบ้านนอกกับชาวกรุงก็ต่างกันอีก เช่นเดียวกับที่อยู่และอาหาร ตามบ้านนอกจะไม่เห็นคนแต่งตัวอย่างชาวกรุง บางคนต้องการเครื่องนุ่งห่มน้อย บางคนบางแห่งต้องการมาก ที่ไม่ต้องการเครื่องนุ่งห่มเสียบเลยในเวลานี้ก็คงจะยังมีอยู่บ้าง แต่นั่นเป็นคนป่าเถื่อนเต็มที่ เครื่องนุ่งห่มไม่ได้หมายถึงเสื้อผ้าแพรสั๊กหลาอะไรอย่างเดียว บางแห่งบางพวกยังคงใช้ใบไม้เป็นเครื่องนุ่งห่มก็มี ในประเทศเราจะหาชนจำพวกที่ใช้ใบไม้เป็นเครื่องนุ่งห่มนั้นไม่มีแล้ว อย่างเลวที่สุดก็มีผ้าพันกายผืนหนึ่ง ผ้าพันกายผืนเดียวพอในประเทศสยาม เพราะเป็นที่ร้อน ถ้าหากว่าสยามมีอากาศหนาวอย่างในยุโรป ผ้าพันกายน้อยเช่นนั้นก็หาพอเพียงไม่.

ความเจ็บไข้ย่อมต้องมีด้วยกันทุกคน บางคนก็เจ็บบ่อย บางคนนานๆ เจ็บ เมื่อเจ็บไข้เช่นแล้วต่างก็หายา กินตามแต่จะได.

ที่อยู่, อาหาร, เครื่องนุ่งห่ม, และยารักษาโรค

เป็นของจำเป็นสำหรับทุกคน ถ้าขาดเสียอย่างหนึ่งอย่างใด ก็จะไม่มีความสุข.

คำถาม

๑. ทำไมคนเราจึงต้องมีที่อยู่ และมีอาหารกิน?
๒. อะไรเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีความสุข?
๓. ชาวป่าอยู่ " ห้าง " หมายความว่าอะไร?
๔. ทำไมคนต้องการเครื่องนุ่งห่มมาก เพราะอะไร?
๕. คำเหล่านี้หมายความว่าอะไร? -

แฝก อาศัย ไร่ ยุโรป

๖. ตามนาเขาทำอะไรกัน?
๗. ชาวกรุงหาของกินได้อย่างไร?

บทที่ ๒

การเลี้ยงชีพ

นับตั้งแต่เมื่อเราเดินนอนขึ้นมาในเวลาเช้า เราจะเห็น
 ไม้กลองจากรวงเทียวเตียวไปมาในที่ต่าง ๆ ตามคันไม้และคัน
 หนุ่ยก็มีนกและตัวแมลงบินไปมาจับต้นนั้นจับกิ่งนี้ ในป่า
 ก็มีสัตว์ต่าง ๆ เติรไปมา ในแม่น้ำลำคลองมีปลาว่ายแหวก
 ไปมาอยู่อาศัย เคยสังเกตบ้างหรือไม่ว่า ไม้ นก แมลง
 ปลา สัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้ เติร บิน ว่าย ไปมาในที่ต่าง ๆ ทำ
 ไหม? ถ้าสังเกตก็จะเห็นว่า เมื่อสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้เทียวไป
 พบสิ่งใดที่มันกินได้มันก็กิน กินในที่นั้นหมดแล้วก็ไป
 หาในที่อื่นต่อไปอีกตลอดวันยังค่ำ เมื่อกลางวันนอนพัก
 รุ่งเช้าก็ทำเช่นนั้นไปใหม่ วันเวียนอยู่เช่นนั้นเสมอ สัตว์
 ต่าง ๆ เติรไปมาในที่ต่าง ๆ เมื่อพบอะไรที่มันกินได้มันก็
 กิน เช่นนี้เรียกว่ามันเทียวหากิน มันจำเป็นต้องไปเทียว
 หากินในที่ต่าง ๆ ตัวมันจึงจะโตขึ้นและมีชีวิตไปได้นาน ๆ
 มันถูกสับพันธุ์กันต่อไป ถ้ามันไม่เทียวหากิน มันก็ไม่
 มีอะไรจะกิน มันก็จะหิวและอด ในที่สุดก็ต้องอดตาย
 ส่วนลูกของมัน เมื่อแม่มันออกไปเทียวหากิน มันก็มัก
 จะพาลูกออกไปด้วย ดูเหมือนว่ามันฝึกหัดลูกของมันให้
 รู้จักเทียวหากินอย่างมันละนั้น.

ส่วนพ่อแม่ญาติพี่น้องของเราและคนอื่น ๆ พอตื่น
 ขึ้นแล้วต่างคนต่างก็มีธุระหน้าที่ไปในที่ต่าง ๆ กัน บางคน
 ก็ไปทำไร่ ทำสวน ทำนา เข้าป่าตัดไม้ ลงน้ำจับปลา
 ขายของต่าง ๆ รับจ้างเขาทำอะไรร่างต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น
 พอได้เวลาก็กลับบ้าน รุ่งขึ้นเขาก็ตั้งคันไปใหม่เหมือนกัน
 ของต่าง ๆ ที่เขาทำได้ เขาก็กินเสียบ้างหรือใช้เสียบ้าง ที่
 เหลือจากกินจากใช้เขาก็เอาไปขายให้คนอื่นเสียบ้าง หรือ
 ไปรับจ้างเขาได้เงิน เมื่อได้เงินมาแล้วเขาจะต้องการอะไร
 ก็เอาเงินไปซื้อมาจากคนอื่น ๆ ต่อไป เช่นซื้อข้าว ผัก ปลา
 ผ้านุ่งห่ม หมากพลู เครื่องใช้สอยต่างๆ เป็นต้น เงินที่เหลือ
 ก็รวบรวมเก็บไว้สำหรับจะได้ซื้อใน เวลาอื่น ๆ ต่อไปอีก
 ใครรวบรวมเงินเก็บไว้ได้มากก็นับว่าเป็นคนมี คนเรา
 ทำงานการอะไรต่าง ๆ อย่างที่กล่าวมาแล้วนี้ เรียกว่า ทำ
 มาหากิน การทำมาหากินของคนเราโดยมากแล้วแต่ทำเล
 พื้นที่ดินนั้นแหละเป็นข้อสำคัญ ถ้าเราอยู่ในพื้นที่ราบ
 กว้างขวางมีน้ำบริบูรณ์ก็มักจะทำนาทำสวน อยู่ในที่ป่า
 ดอนก็ทำไร่ ตัดไม้ขาย อยู่ในที่น้ำล้นน้ำล้นล้นและทะเล
 ก็จับปลา อยู่ในที่ที่คนอยู่มากก็ขายของ ทำอะไรๆ
 ขายหรือรับจ้างเขาทำการงานอะไรต่างๆ เป็นต้น การทำ
 มาหากินอย่างพ่อแม่หรือญาติพี่น้องของเราทำอยู่นี้ชื่อว่า

จะทำได้ง่ายเมื่อไร. ก่อนที่เขาจะทำได้เขาต้องมีแรงมีทุน และต้องเคยเห็น เคยเล่าเรียน เคยฝึกหัดทำ มีวิชา ความรู้มาแล้ว และต้องขยันขันแข็งฉลาดทำจึงจะได้รับ ผลดี ถ้าเกียจคร้านและโง่เขลาที่จะไม่ได้ผลสมหวัง ถึง ว่าการทำมาหากินเป็นการยากลำบากต้องเหนื่อยกตัญญู ก็เป็น กิจที่คนทุกคนต้องกระทำ เป็น การ จำ เป็น ใน ชีวิต ของ เรา อย่างแท้จริง จะทำเพิกเฉยเสียไม่ได้เลย ชีวิตของเราที่ จะอยู่ เป็นสุขและยืนยาวไปได้ ก็ด้วยอาหารการกิน และ สิ่งจำเป็นอื่น ๆ อีก ถ้าเราไม่หาหรือทำ สิ่งเหล่านั้นจะมี มาถึงเราได้อย่างไร เมื่อเราไม่มีสิ่งเหล่านั้นสำหรับบำรุง ชีวิตเราก็ออยู่ ไม่ได้ เมื่อเรายังเล็กอยู่ พ่อแม่เราก็กินมา หากินและเลี้ยงเราให้เป็นสุขสบาย หมั่นสั่งสอนฝึกหัด เราและให้เราเข้าโรงเรียน เพื่อให้เรามีความฉลาดเข้าใจ ทำอะไร ๆ ได้ จะได้ทำมาหากินเลี้ยงตัวเราต่อไป การ ทำมาหากินของคนเราผิดกับสัตว์อื่น ๆ ที่คนเราต้องเล่า เรียนฝึกหัด และมีความฉลาด เข้าใจพลิกแพลงทำให้ดี ได้ต่าง ๆ ไม่จำเป็นจะต้องเอาอย่างหรือทำให้เหมือนพ่อ แม่เสมอไป ส่วนสัตว์นั้นพ่อแม่มันเคยทำอะไรอย่างไร ลูกมันก็คงทำอยู่ อย่างนั้นไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ต้องฝึกหัด เล่าเรียนอะไร มันก็ทำได้เช่นนั้นเป็นต้น.

พ่อแม่จะเลี้ยงเราไปจนแก่หาได้ไหม เพราะเรายิ่งโตขึ้น ท่านก็ยิ่งแก่ลง เรามักดิ้นแข่งแรงขึ้น แต่ท่านก็มักดิ้นน้อยลงเป็นลำดับจนท่านทำมาหากินไม่ได้ เหตุฉะนั้นเมื่อเรายังเล็ก ๆ อยู่ พ่อแม่ให้ข้าเล่าเรียนในโรงเรียน หรือท่านสั่งสอนฝึกหัดเราให้ทำอะไร เราก็ต้องขยันขันแข็ง ใหรู้ให้เข้าใจในวิชาที่เรียนฝึกหัดให้จงได้ และต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของท่านเสมอไปด้วย ครั้นเราโตขึ้นแล้วเราก็ต้องทำมาหากินของเราเอง เราวิชาความรู้และขยัน เราก็หาทางทำมาหากินได้ง่ายหน่อย ถ้าไม่มีวิชาความรู้ ทำอะไรก็ไม่เป็น จะหาหนทางทำมาหากินได้ยาก เป็นความเดือดร้อนแก่เราเอง เรารับผิดชอบในตัวเอง เราจะมีกินหรือไม่มีกิน จะจนหรือมั่งมีก็เพราะเราเองทั้งสิ้น กับทั้งต้องทำมาหาเลี้ยงพ่อแม่เป็นการตอบแทนบุญคุณของท่านที่ได้เลี้ยงเรามาาก่อน จนเราทำมาหากินได้เอง และเสียภาษีอากรให้แก่บ้านเมืองเป็นการตอบแทนบุญคุณของบ้านเมืองที่ได้คุ้มครองรักษาให้เราอยู่เป็นสุขสบายด้วย ตามที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าการทำงานมาหากินของคนเราเป็นการสำคัญอย่างไร.

คำถาม

๑. สัตว์ต่าง ๆ เติบโตไปในที่ต่างๆ ทำไม?

๒. อะไรบังคับให้มันทำเช่นนั้น ?
ถ้ามันไม่ทำเช่นนั้นจะเป็นอย่างไร ?
๓. พอเราค้นซนก็เห็นคนเดินไปมาอยู่ เสมอ ๆ นั้น
เขาเดินไปมาทำอะไรกัน ?
๔. คนทำนาได้แต่เข้าอย่างเดียวกินไม่หมด เขา
จะทำอย่างไรต่อไป ?
๕. ชาวนาไม่ได้ปลูกฝ้ายทอผ้า ถ้าเช่นนั้นเขาได้
ผ้านุ่งห่มมาอย่างไร ?
๖. คนที่อยู่แถบชายทะเล ทำไมจึงมักหากินทาง
จับปลา อยู่ ที่ดอนมักทำไร่ ?
๗. คนเราจะทำมาหากินต้องมีอะไรก่อน ?
ทำไมจึงต้องมี ?
๘. เรามาเข้าโรงเรียนทำไม ?
๙. การทำมาหากิน ของ คน เรา ผิดกับ สัตว์ อื่น ๆ
อย่างไร ?
๑๐. คนที่ทำมาหากินได้ผลดีเสมอ ๆ นั้น เขาเป็น
คนอย่างไร ?
๑๑. การทำมาหากินที่รู้อยู่ว่าเป็นการลำบาก ทำไม
เราจึงต้องทำ ?
๑๒. เมื่อเราเป็นเด็ก ๆ เราได้เข้ามากินจากใคร ?
ทำไมเขาจึงให้เรา ?

๑๓. ทำไมพ่อแม่มึงไม่เลี้ยงเราให้ตลอดไป ?
๑๔. บางคนก็หาทางทำมาหากินได้ง่าย บางคนก็หาทางทำมาหากินได้ยาก เป็นเพราะอะไร ?
๑๕. ทำไมจึงว่าเราจะมีกินหรือไม่มีกินก็เพราะเรา ?
๑๖. เมื่อเราทำมาหากินได้แล้ว เราจะตอบแทนใครอย่างไร เพราะเหตุไร ?

บทที่ ๓

การเพาะปลูก

เด็กบ้านนอกไม่ต้องไปไกลบ้าน ก็แลเห็น นา เข้าไร่
ผักได้ทีเดียว เด็กในกรุงหรือเด็กในเมืองจำต้องไปไกล
จากบ้านหน่อยจึงจะแลเห็น

ได้กล่าวมาในบทที่ ๑ แล้วว่า มนุษย์ต้องมีอาหาร
กินจึงจะให้มีชีวิตอยู่ได้ เข้าเป็นอาหารสำคัญยิ่งสำหรับ
คนโดยมาก และประเทศสยามมีที่ดินเหมาะสำหรับการ
ปลูกข้าว ฉะนั้นจึงแลเห็นแต่นาเข้าทั่วไปในประเทศสยาม
ชาวนาปลูกข้าวขึ้นเพื่อได้เมล็ดข้าวมาหุงต้มกิน เมื่อทำ
นาเข้า ได้เข้ามากเกินความต้องการของตน จึงแจกจ่าย
ไปให้คนอื่น.

ผู้ที่ไม่มีที่ดินเหมาะแก่การปลูกข้าวก็จัดหาของอื่นมา
เพาะปลูกขึ้น เมื่อได้ผลใช้พอแล้ว ก็จำหน่ายให้ผู้อื่น
ที่ต้องการต่อไป.

ประเทศสยามยังมีพลเมืองน้อย ที่ดินว่างเปล่ายังมี
อยู่อีกมาก ที่ว่างเปล่าเหล่านี้ถ้าตัดแปลงแก้ไขเสียบ้าง
เล็กน้อย ก็จะเหมาะแก่การทำนา ทำสวน ทำไร่ หรือ
ทำป่าไม้ได้.

ในประเทศที่มีพลเมืองมากและที่ดินน้อย การเพาะ

ปลูกถั่วน้อย ด้วยเหตุที่ไม่มีที่ว่างเปล่าพอ ถึงหากว่าจะมี
ที่ว่างสำหรับเพาะปลูกก็จะได้ผลพอที่จะเลี้ยงพลเมือง
เหล่านั้นได้.

ในเกาะชวามิผู้ทำนาปลูกเข้าตลอดถึงยอดเขาเพราะ
อึดอัดพื้นที่ดิน ในประเทศสยามที่ว่างตามที่ทำยังมีอีก
มาก ยังไม่ถึงแก่จะต้องทำนาบนเขาเช่นนั้น.

การทำสวนหวังได้ผลไม้ต่าง ๆ เช่น ส้ม ทุเรียน
มังคุด มะม่วง มะพร้าว ลิ้นจี่ ลำไย กล้วย ฯลฯ ทำไว้
เพื่อได้ผลต่าง ๆ ซึ่งใช้ค้ำหรือแaggerับประทาน เช่น ผลกาด
กะหล่ำปลี มะเขือ พริก พริก แตงต่าง ๆ.

สวนบางแห่งปลูกแต่ดอกไม้ บางแห่งปลูกแต่อ้อย
สับปะรด สวนบางแห่งเป็นดินเหนียว ต้องทำที่รองรับ
ให้น้ำเข้าออกได้ตามต้องการ บางแห่งที่เป็น ดินทราย
สวนก็ไม่ต้องการมีที่รองรับเลย ในเขตกรุงเทพฯ สวน
ต้องมีที่รองรับแทบทุกแห่ง แต่ที่มณฑลฉันทบุรีไม่ว่าสวน
อะไร ไม่ต้องขุดร่องทั้งนั้น.

บางคนจะสงสัยว่าทำไมที่ปลูกต้นไม้บางแห่งเรียกว่า
ไร่ก็มี จึงจำไว้ว่า ไร่คือที่โล่งเหมือนนา เป็นคำคู่กับนา
แต่เขาปลูกผักและไม้พุ่มไม้ไร่ปลูกเข้าหรือมีต้นไม้ใหญ่.

การทำป่าไม้มิแต่ตามป่าตามเขา ในประเทศสยามป่า

ไม้โตมากมายทางภาคเหนือ การทำมาหากินอย่างสำคัญ
ของประเทศเราก็คือ การทำนา กับการทำป่าไม้ขนอสัก.

คำถาม

๑. ชาวนาปลูกข้าวเพื่ออะไร?
๒. นากับไร่ต่างกันอย่างไร?
๓. ผลไม้ต่าง ๆ ได้มาจากไหน?
๔. ทำไมประเทศชะว้างปลูกข้าวตลอดถึงยอดเขา?
๕. ป่าไม้มีตามไหน?
๖. สวนที่จันทบุรี เหตุไรจึงไม่ต้องขุดร่อง?
๗. การมีท้องร่องในสวนเพื่อประโยชน์อะไร?
๘. สวนที่มีร่องมีมากที่ไหน?
๙. ชาวสวนกับชาวนาต่างกันอย่างไร?
๑๐. อะไรที่เป็นการทำมาหากินสำคัญของชาวเรา?

บทที่ ๔

สินค้า

ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑ ว่า มนุษย์จะอยู่เป็นสุขสบายต่อเมื่อ มีที่อยู่ มีอาหารกิน มีเครื่องนุ่งห่ม และมียารักษาโรค ทั้งสี่อย่างนั้นถ้าแยกออกไปให้ละเอียดยแล้ว จะเห็นว่าเป็นของนับพันสิ่งพันอย่างทีเดียว.

อาหารที่เรากิน เข้าเป็นของสำคัญที่สุด ชาวนาปลูกข้าวได้กินไม่จำเป็นต้องขอ แต่ผู้ที่ไม่ทำนาก็ต้องซื้อหา ปลาตามลำน้ำจับได้เองก็ไม่ต้องขอ แต่เมื่อจับไม่ได้เองก็ต้องขอเขา ถ้าต้องการจะกินปลา อาหารอื่นๆ เช่น ผัก เนื้อ ต่างๆ ก็เช่นเดียวกัน.

เครื่องนุ่งห่มต่างๆ เมื่อทอได้ทำได้เอง ก็ไม่ต้องขอ, ยารักษาโรคถ้าไปเก็บมาปรุงได้, ที่อยู่ ถ้าไปเที่ยวตัดไม้มาทำเองได้ ก็นับว่าไม่ต้องขอทั้งสิ้น ฉะนั้นความเป็นไปของมนุษย์ที่อยู่ นอกเมืองและอยู่ตามป่าตามไร่ผิติดกันมาก ในเมืองบ้านช่องหนาแน่น หาที่ว่างยาก จะทำการเพาะปลูกตามความต้องการของคนย่อมเป็นไปไม่ได้ ที่ว่างตามบ้านนอกมีมากมาย เหลือเพื่อสำหรับการเพาะปลูก แต่ถ้าชาวบ้านนอกต้องการจะทำการ หัตถกรรมตามที่ ต้องการของใช้ต่าง ๆ ก็ไม่มีหีบฉวยได้สะดวก ฉะนั้นเมื่อใคร

ต้องการอะไร ทำไม่ได้เอง ก็ต้องขอเขาเท่านั้น.

ทุกสิ่งทุกอย่างที่ซื้อขายกันเรียกว่าสินค้าทั้งสิน ผู้ที่
ทำนาได้เข้าจนเหลือเกิน ก็จัดส่งเข้าไปขายที่อื่น เขา
ก็เป็นสินค้า ผู้ทำสวนได้ผลไม้เกินที่จะกินเองหมดก็ส่ง
ไปขาย ผลไม้ก็เป็นสินค้าเหมือนกัน.

บรรดาของต่างๆ ที่วางขายในตลาด หรือในร้าน
ในห้างต่างๆ รวมเรียกได้ว่า สินค้า สินค้าบางอย่างได้มา
จากพื้นดิน คือต้องขุดขึ้นหรือปลูกขึ้น แต่บางอย่างได้
มาเพราะมนุษย์ทำขึ้น แต่ถ้าจะพูดให้ตรงแท้จะต้องพูดว่า
สินค้าที่มนุษย์ทำขึ้นนั้น เดิมทีก็มาจากพื้นดินนั่นเอง.

สินค้าบางอย่างเป็นของที่เกิด หรือทำขึ้นในประเทศ
ของเราเอง แต่ของที่ส่งเข้ามาเป็นสินค้าของต่างประเทศ
ก็มีไม่น้อยเหมือนกัน.

ใครที่เคยไปตามลำน้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ตอนพระ
บรมมหาราชวังไปจนถึงปากน้ำ จะแลเห็นเรือไฟ เรือยนต์
เรือใบใหญ่ๆ แล่นขึ้นล่อง หรือ จอด ทอดสมอ อยู่
ทุกวัน เรือเหล่านั้นทำอะไร? สังเกตจะเห็นกู่ลักษณะของ
ขนลงกันช้าละหวั่น ของเหล่านั้นคืออะไร ของอะไรที่ไทย
ทำได้เหลือเกินคนไทยต้องการ ก็บรรดาของเรือส่งไปขาย
เมืองนอก อะไรที่เราต้องการแต่ไม่มีพอในเมืองเรา

หรือไม่มีเลย ก็ส่งบรรทุกเข้ามาขาย สิ้นค้าเข้าสิ้นค้าออก
วันหนึ่ง ๆ คิดเป็นเงินมาอีกโขกทีเดียว ยิ่งคิดเป็นบ้จะเห็น
ว่าจำนวนเงินจะเพาะสิ้นค้าเข้าอย่างเดียว หรือออกอย่าง
เดียว นับถึงสี่โกฏิบาท.

คำถาม

๑. สิ้นค้า คืออะไร?
๒. ของที่ขอขายกันมีอะไรบ้าง?
๓. ทำไมชาวนาจึงขายเข้า?
๔. ทำไมเรือจึงบรรทุกสิ้นค้าต่างประเทศเข้ามาขาย?
๕. เราส่งสิ้นค้าของเราไปขายเมืองนอกทำไม?
๖. ความเป็นอยู่ของคนบ้านนอก กับคนในกรุง
ต่างกันอย่างไร?
๗. สิ้นค้าที่มาจากต่างประเทศมีอะไรบ้าง?
สิ้นค้าอะไรมาจากไหน?
๘. นึกดูว่า ถ้าทุกคนทำอะไรเองได้หมด จะมี
สิ้นค้าหรือไม่ เพราะเหตุอะไร?
๙. สิ้นค้าได้มาจากไหน?
๑๐. เรือไฟ เรือใบ ใหญ่น้อย ที่เล่นขึ้นล่องตาม
ลำน้ำเจ้าพระยานั้นทำอะไรบ้าง?

บทที่ ๕

ตลาด

พอต้นเช้าก็แลเห็น คนกะเต็บต กะจาด หรือหวดะกรัวไปตามกัน เด็กๆ คงทาบถูกว่าเขาเหล่านั้นไปตลาด ไปจ่วยกับเข้ามาคัมแกง หรือผัดให้เรากิน ที่ไหนมีคนอยู่ มากก็มีตลาดอย่างน้อยแห่งหนึ่ง ถ้ามีคนอยู่น้อยก็มีร้านขายพริกกะบีหอมกะเทียม มะพร้าว น้ำตาล และของแห้งอื่นๆ บางที่ก็มีของสดเช่นปลาและผักขายด้วย ร้านที่ขายสะเบียงกรังอย่างเช่นนี้เรียกกันว่า “ร้านชำ.”

ในตลาดมีร้านขายของต่างๆ มากด้วยกัน บางร้านขายของแห้ง บางร้านขายของสด นอกจากร้านตามที่เขาใจแล้ว ยังมีแม่ค้าบางคนวางของขายชั่วคราว คือพอหมดเวลาขาย หรือตามที่เรียกกันว่า เวลาตลาดวาย เขาก็เก็บสิ่งของที่วางขายแล้วก็กลับบ้าน พอจนถึงเวลาที่คนมาซื้อของ หรือจ่ายตลาด หรือจะเรียกว่า เวลาตลาดออกก็ได้ เขาก็วางของออกขายใหม่ ร้านเช่นนี้เรียกกันว่า “แผงลอย.”

บางคนมีของใส่หาบ มาถึงตลาดก็วางขายทั้งหาบ ไม่เอาออกวางเรียงรายเช่นเจ้าของร้านแผงลอย พอตลาดวายก็หาบกลับบ้าน ถ้าหากว่าของในหาบยังเหลือมาก

เขาก็จะเคียร์เที่ยวร้องขาย ขนมนื้อ ขนมนมเอ๊ย! ค่อยไป
การที่เที่ยวร้องบอกขายของเช่นนั้น เรียกกันว่า "เที่ยวเร่ขาย"

ตามหัวเมือง นอกจากมีตลาดตามธรรมดาแล้วยังมี
ตลาดซึ่งนัดรวมกันน้ำของมาขายเป็นวัน ๆ หามี่ของขาย
ทุกวันไม่ บางทีในสัปดาห์หนึ่งมีวันนัดวันหนึ่ง บางแห่ง
เดือนหนึ่งนัดหนึ่ง หรือบางแห่งครึ่งหนึ่งก็มี ตลาด
เช่นนั้นเรียกกันว่า "ตลาดนัด"

เด็ก ๆ ลองนึกดูซิว่า ถ้าไม่มีตลาดซึ่งเป็นที่รวม
ขายของต่าง ๆ หรือถ้าไม่มีคนเที่ยวเร่ขายแล้ว เราจะ
ลำบากเพียงไร เราอยากกินแกงต้มยำไปซื้อปลามาจาก
ตลาดแล้วก็มาต้มกินได้ เวลากลางวันอยากกินขนมก็มีผู้
มาร้องขายโกสั๊ก ๆ บ้าน ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วเราจะต้องทำ
ขนมขึ้นเองจึงจะได้กิน.

ผู้تمرานขายของ ต้องเสียค่าเช่าให้แก่เจ้าของห้อง,
ผู้วางของขายบนแผงลอย หรือตงหาบขายก็ต้องเสีย
ค่าที่ให้แก่เจ้าของตลาด หรือผู้รับผูกขาดคัตตอนมา,
พวกที่เที่ยวร้องเร่ขายพวกเดียวไม่ต้องเสียค่าที่ให้แก่ใคร
หมด ในเวลาที่เคียร์เร่ขายอยู่นั้น.

เด็ก ๆ คงเคยเห็นตลาดที่อยู่ใกล้บ้านตน และคง
บอกได้ว่าของที่ขายในตลาดนั้นล้วนแล้วไปด้วยของกินต่างๆ
มีทั้งของคาวและของหวาน ของใช้ของเล่นเบ็ดเตล็ด

หาขายในตลาด ที่บอกได้ตั้งนั้นเป็นการถูกทีเดียว เรา
ได้ยืนยันใครพูดว่าไปตลาด เรารู้ได้ว่าไปซื้อของมาทำกับข้าว
มาทำของหวานรับประทาน ใครยังไม่เคยไปจ้ะตลาด
คือไปซื้อของในตลาด ควรลองไปกับผู้ใหญ่อุ่สักคราว
จะรู้ได้ดีกว่าที่อ่านมาในบทนี้.

คำถาม

๑. เข้า ๆ คนกะเดียดกะจาด หัวตะกร้า ไปไหนกัน?
๒. ทำไมเขาจึงต้องไปตลาด?
๓. คนหาบของไปขายที่ตลาดไม่หมด แล้วเขา
ทำอย่างไร?
๔. ร้านชำคืออะไร?
๕. อะไรที่ขายกันในตลาด?
๖. ใครเป็นผู้เก็บค่าขายของในตลาด?
๗. ตลาดนัดคืออะไร?
๘. ร้านชำ กับ แผงลอย ต่างกันอย่างไร?
๙. เวลาตลาดวาย เวลาตลาดออก หมายความว่า
อะไร?
๑๐. เมื่อได้ยินว่า "ไปจ้ะตลาด" เข้าใจว่าอะไร?
๑๑. ตลาดมีตามไหน?
๑๒. ของอะไรที่หาซื้อยากในตลาด?

บทที่ ๖

ทำเลของสินค้า

ในบทที่ ๕ ได้กล่าวถึงเรื่องตลาดแล้วว่าเป็นที่ขายของต่าง ๆ แต่โดยมากเป็นของกิน ของเบ็ดเตล็ดหาขายแต่แท้ที่จริง สำหรับตลาดตามหัวเมืองไม่ว่าตลาดประจำหรือตลาดนัด ข้อมมืของที่ประชาชนต้องการแทบทุกอย่างพวกค้าขายข้อมมืทราบดีว่าตำบลไหนมีความต้องการอะไรเขาข้อมมืจัดหาของที่ชนตามท้องที่ที่ต้องการไปวางขายเสมอตามหัวเมืองมีความต้องการของไม่มากเท่ากับพวกในกรุงเทพฯ ฉะนั้นของที่ขายตามหัวเมือง เป็นธรรมดาที่ไม่มากอย่างเช่นในเมืองหลวง.

ตามจังหวัดต่าง ๆ เมื่อใครต้องการอะไรก็ตรงไปยังที่ขายของซึ่งเรียกว่าตลาด ส่วนในพระมหานคร เมื่อมีใครต้องการอะไร ก็ตรงไปยังทำเลที่ของนั้น ๆ ขาย การรู้จักทำเลหรือที่ของเฉพาะสิ่งนั้นสิ่งนั้นขาย เป็นธุระที่เด็กทุกคนควรรู้ เวลาพ่อแม่พี่น้องหรือตัวเราเองต้องการจะได้ตรงไปซื้อถูก ไม่ต้องเสียเวลาเปล่า ๆ กับทั้งเมื่อเราไปซื้อในที่ที่ของนั้น ๆ ขายแล้ว อาจซื้อได้ราคาถูกกว่าที่อื่นด้วย.

ของเบ็ดเตล็ดกล่าวได้ว่ามีพอหาได้ทั่วไป แต่ม

แห่งละเล็กละน้อย ถ้าจะเลือกชนิดต้องการที่ต^{๔๔}เราชอบ
ใจ ก็ควรต้องตรงไปยังท่าเลขของของนั้นที่เดียว.

คนเราเกิดมาก็ต้องมีหน้าที่ทำมาหากิน แต่การทำมา
หากินนั้นย่อมไม่เหมือนกันทุกคน ใครถนัดทางไหนก็ทำ
อย่างนั้น หรือไม่กี่แล้วแต่พินทุและพหุผล. อนุรักษ์
ตำบลหนึ่งในเขตต๋อยชยา เป็นที่สำหรับทำเครื่องเหล็ก
มีมดพร้าวเป็นต้น บ้านบาตรในกรุงเทพ ฯ ทำบาตรเป็น
อาชีพ บัณฑิตชุดแร่ดีบุก ทางเหนือของสยามทำป่าไม้
ในจันทบุรีทำไร่กาแฟและชุดพลอย บางฉนวนศรีทำหม้อ
และที่ตำบลสามโคกทำตุ้ม โอง ไห ฯ ล ฯ เหล่านี้ล้วน
แสดงการทำมาหากินต่าง ๆ ชนิดกันทั้งนั้น ด้วยเหตุนี้
เมื่อเรารู้ว่าอะไรทำที่ไหน มีที่ไหนแล้ว กล่าวได้ว่า
เท่ากับเรารู้ ท่าเลขของสินค้านั้น ๆ ได้.

กรุงเทพ ฯ แปลกกว่าจังหวัดต่าง ๆ มาก เพราะของ
สารพัดอย่างมีในกรุงเทพ ฯ หากว่าเราต้องการกะดาน
ก็ไม่ต้องที่จะต้องไปทางเมืองเหนือ เพราะกรุงเทพ ฯ
เป็นบ่อกลางสำหรับทำการเลือก ไม่ทำกะดานขาย มี
โรงเลื่อยรวมอยู่ มาก เราประสงค์ซื้อขายเส้น ก็ไม่จำเป็นต้อง
ไปถึงกาญจนบุรี เพราะตลาดขายเส้นรวมท่อยู่แถว
ปากคลองโอ่งอ่างแล้ว.

เด็กในกรุงเทพฯ ต้องรู้จักทำเลสินค้าเฉพาะสิ่ง ๆ
มากกว่าเด็กตามจังหวัด ด้วยเหตุดังที่กล่าวแล้วคือตาม
จังหวัด สรรพสิ่งรวมอยู่ในที่เรียกว่า ตลาด.

ผู้รู้จักถนนพาราณสี และเคยผ่านทางนั้น จะบอก
ได้ว่าทั้งสองฟากถนนขายเสื้อผ้า ทั้งค้าขายและไหมโดยมาก
ทางถนนบำรุงเมือง ตั้งแต่สะพานสมมตอมรรมาคร
ประตูสำราญราษฎร์ จนถึงสักกเสาชิงช้า ของที่ขายกัน
โดยมากเป็นเครื่องสำหรับบรรพชา และเครื่องถวายพระ
ในการทำบุญหน้าเทศกาล เช่นเข้าพรรษาทอดกฐิน
หน้าที่จริงของที่นิยมในการถวายให้แก่พระสงฆ์ อย่างที่เรียก
ว่าเครื่องไทยทาน มีอยู่พร้อมในแถบนี้เกือบทุกอย่าง
สับง จักร เครื่องบูชา ฯลฯ มีพร้อม ถนนคันทองดอน
เสาชิงช้าเป็นที่ขายรัก ขายทองคำเปลว สะพานหันเป็น
ที่ขายพระพุทธรูป ระฆัง และเครื่องหล่อซึ่งเกี่ยวกับพระ
ต่างๆ การซื้อพระ เขาไม่นิยมเรียกกัน, เขามักเรียก
กันว่า เข้าพระ เมื่อเด็กได้ยินเขาพูดว่าเข้าพระ อย่าหลง
เข้าใจว่าเช่นเดียวกันกับ เข้าเรือ เข้ารถ เข้าบ้าน ละ
งจจำไว้ให้แน่นว่าเขาหมายถึง ซื้อพระ.

ปากคลองสะพานหัน เป็นที่ขายยาเส้น เช่นยาตั้ง
และเครื่องถ้วยชาม กะทะ กะถาง, แถบริมคลองหัวลำโพง

เต็มไปด้วยร้านขายถั่วขายแฉะเครื่องใช้ ในการ เคี้ยวเรือ และเครื่องจักสานอย่างหยาบๆ เช่นกะบุง บึงก็ ตะกร้า เป็นต้น.

ตามทักล่าวมานี้ ต้องถือว่ากล่าวถึงส่วนมากเป็นใหญ่ ร้านที่ขายของเบ็ดเตล็ดย่อมมีแทรกแซงอยู่ ทุกหนทุกแห่ง ร้านริมถนนไม่ว่าจะไม่มีร้านขายของกินเลยเมื่อไร ร้านขายของกินก็เหมือนกัน แต่ไม่เหมือนกับที่เห็นในตลาด.

ร้านขายอาหารขายกับข้าวอย่างเล็กๆ เรียกกันว่า ร้านเข้าแกง ที่ใหญ่ขึ้นไปก็เรียกว่า ร้านขายอาหารหรือ ภัตตาคาร ร้านใดที่วางของขายเป็นระเบียบสะอาดไม่รุงรัง ตา ชอบเรียกกันว่า ห้าง แต่ก่อนนั้นเมื่อพูดถึงห้างแล้ว หมายความว่าร้านใหญ่ๆ ซึ่งเป็นของฝรั่งเท่านั้น.

คำถาม

๑. ของใช้มีขายตามไหนมาก?
๒. ตลาดในกรุงกับตลาดตามจังหวัดต่างกันอย่างไร?
๓. ถ้าต้องการสิ่งของต่อไปนี้ ควรไปซื้อที่ไหน?
แจกัน กางเกงแพร ตุ่ม ถังกั๊ก ลิ้นจี่กะบุง
ลูกขาวด.
๔. เราทราบว่าอะไรมีขายที่ไหนเป็นประโยชน์อย่างไร?
๕. ความต้องการของชนตามจังหวัด ผิดกับความ
ต้องการของชาวกรุงอย่างไร?

๖. ทำไมตามจังหวัดจึงไม่มีของขาย มากเท่ากับใน
พระมหานคร ?
๗. เมืองหลวงเรียกกันว่าอะไรบ้าง ?
๘. กาแฟ แด้ดิบูก พลอย ไม้สัก ยาเส้น
เหล่านี้นมที่ไหน ?
๙. ห้าง กับ ร้าน ต่างกันอย่างไร ?
๑๐. บอกตำบลที่ทำสินค้าจะเพาะอย่างมาส์ก^๓ ตำบล
บอกด้วยว่าตำบลเหล่านี้อยู่ ที่ไหน ?
๑๑. เจ้าเรือ กับ เจ้าพระ ต่างกันอย่างไร ?

๗ บทที่ ๗

การแลกเปลี่ยน

เมื่อบทก่อนได้กล่าวว่า คนเราต้องหากินเพื่อได้เงิน มาซื้อสิ่งของตามต้องการ ที่จริงการซื้อขายไม่จำเป็นต้องใช้เงินเสมอไปเลย แต่เพื่อความสะดวกเขาจึงใช้เงิน แลกของต่าง ๆ เท่านั้น.

เด็กตามบ้านนอกมักเห็นเรือเงินบรรทุกด้วยขาม, ผ้า นุ่งผ้าห่ม หรือของใช้อื่น ๆ เต็มลำไปจากกรุงเทพ ฯ ขากลับแทนที่จะเห็นของเหล่านั้นเขาจะไม่เห็นของอะไรเลย แต่เรือคงเพียบอยู่ เช่นเดิม อะไรทำให้เรือเพียบ? ถ้าเปิด กะดานที่ปูเรือออกดู จะเห็นว่าในท้องเรือเต็มไปด้วย เข้าเปลือก บางทีก็เห็นเรือเงินนั้น ตอนขากลับเต็มไปด้วย ไม้ไผ่ เข้ากับไผ่นั้นเงินได้มาอย่างไร เด็กในพระนคร คงตอบไม่ใคร่ถูก พวกเงินบรรทุกด้วยขามผ้า นุ่งผ้าห่ม และเครื่องใช้ต่าง ๆ ไปตามนา เพื่อเอาสินค้าเหล่านั้น ไปแลกเข้าหรือไก่อ เมื่อได้เข้าหรือไก่อมาแล้วจึงเอาไป เทียวขายในกรุงเทพ ฯ อีกต่อหนึ่ง ชาวนาไม่มีเงินพุ่มเพอ ยมีแต่เข้า จึงใช้เข้าแลกกับของอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้การแลก เข้า คือ เอาของอื่น ๆ ไปแลกเอาเข้ามา จึงยังคงมีอยู่ ในประเทศของเราเสมอ ส่วนประเทศที่เจริญแล้วเช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส การแลกเข้านับได้ว่าไม่มีเลย.

สมมติว่า เด็กชายชอบ นักเรียน มีดินสออยู่ ๓ แท่ง
เด็กชายใส่ ผักหัด มีลูกหิน เด็กชายชอบอยากได้ลูกหิน
เล่น และเด็กชายใส่ก็อยากได้ดินสอเขียน ต่างคนต่าง
ไม่มีสตางค์จะซื้อได้ ทำอย่างไรเด็กชายชอบกับเด็กชาย
ใส่จึงจะมีของตามที่ต้องการได้เล่า เขาทั้งสองจะได้ดินสอ
และลูกหินสมประสงค์ก็เมื่อเขาชอบแลกเปลี่ยนกันเท่านั้น.

การแลกเปลี่ยนกันเช่นนี้แหละ เป็นต้นเหตุแห่งการ
ค้าขายที่เราเห็นอยู่ทุกวันนี้ ใครมีของเหลือใช้ ก็นำของ
นั้นไปแลกเปลี่ยนเอาของ ที่ตน ยังไม่มีแต่ตน ต้อง การมา
แต่ถ้าจะเอาของต่อของไปแลกเปลี่ยนเสมอ ก็จะเป็นการ
ลำบากมาก จึงได้เกิดมีการซื้อขายกันด้วยเงินตามที่เด็ก ๆ
เข้าใจกันอยู่แล้ว.

คำถาม

๑. จีนบรรทุกด้วยขาม ผ่านงั่วห้าม และเครื่อง
ใช้ต่าง ๆ ไปตามบ้านนอกทำไม ?
๒. การแลกเข้า หมายความว่าอะไร ?
๓. ทำไมชาวนาไม่ชอบเอาเงินซื้อของใช้ จากจีน ที่
เอาไปเร่ขาย ?
๔. จีนได้เข้าได้ไถ่แล้วเอามาทำไม ?
๕. การค้าขายเกิดจากอะไร ?
๖. ทำไมจึงใช้เงินสำหรับซื้อขาย ?

บทที่ ๘

โรงตี

บทก่อนกล่าวถึงเงินไปแลกเข้า คราวนี้จะกล่าวต่อไปว่าเงินได้เข้าเปลือกมาจากไหนแล้ว เอาไปขายที่ไหน เงินต้องเอาไปขายที่โรงตีก่อน เด็กทุกคนคงเคยเห็นโรงตีแล้ว หรือไม่ก็เคยได้ขึ้นคาน ผู้ที่เคยเห็นแล้ว สังเกตหรือเปล่าว่าโรงตีมักตั้งอยู่ตามไหน ถ้าขึ้นไปบนบรรมบรรพตทั่วทิศระแวก มองดูจะเห็นปล่องโรงตีตั้งเรียงไปตามริมฝั่งของแม่น้ำเจ้าพระยา หรือไม่ก็ตามริมคลอง ทำไมโรงตีจึงต้องตั้งอยู่ริมแม่น้ำหรือริมลำคลอง เด็กฉลาดจำคำที่กล่าวมาข้างต้นได้แล้วจะตอบได้ว่า เข้าเปลือกโดยมากบรรทุกเรือมา เพื่อได้ขนเข้าขนโรงได้ง่าย.

โรงตีเป็นที่สำหรับตีเข้า คือหมายว่าเป็นที่สำหรับแกะแกลบหรือเปลือกเข้าออก แต่ถ้าจะพูดว่าโรงตีเป็นที่ทำเข้าเปลือกให้เป็นเข้าสารก็ไม่ผิด.

เข้าที่เราหุงกินในบ้านเราเป็นเข้าสารทั้งนั้น ไม่มีมนุษย์หุงเข้าเปลือกกินเลย โรงตีไม่มีแต่ในกรุงเทพฯ ตามหัวเมืองก็มีเหมือนกัน ชาวนาที่อยู่ห่างไกลจากโรงตีก็จำต้องตีเข้าของตัวเอง ชาวนาต้องตำเข้าตีเข้าผัดเข้าก่อน

จึงได้เข้าสารมาหุง เขาตำหรือสับเขาเพื่อให้เปลือกหรือ
 แกลบหลุดจากเมล็ดเข้า เขาฝัดเพื่อให้แกลบที่คงเหลือ
 อยู่ปลิวไป คงเหลือแต่เมล็ดเข้าสารเท่านั้น.

ชาวนาสับเขาด้วยเครื่องมืออย่างโบราณ วันหนึ่งทำ
 เข้าสารไม่ได้มากนักย่อย โรงสีใช้เครื่องจักรทำเข้าสาร
 ได้มากกว่าชาวนาหลายร้อยเท่า ด้วยเหตุนี้ชาวนาจึงปล่อยให้
 ให้เขาเปลือกมาตามโรงสีต่าง ๆ.

เขาที่สับด้วยเครื่องจักร ชาวสะอาดกว่าที่สับด้วยมือ
 แต่กินเขาที่ชาวนาสับได้ผลดีกว่ากินเขาที่โรงสี เพราะ
 ที่ยังขัดออกไม่หมดนั้นเป็นอาหารดี และแก้โรคเหน็บชา.

โรงสีมีสองชนิด ชนิดหนึ่งใช้เครื่องไอน้ำ อีก
 ชนิดหนึ่งใช้เครื่องยนตร์ โรงสีที่ใช้เครื่องเคียวด้วยไอน้ำ
 ทำความรำคาญแก่ผู้ที่อยู่ใกล้เคียงมาก เพราะเท่าแกลบ
 ที่ปลิวออกจากปล่องเทยวตกลงตามบ้าน รกตำสกปรกมาก
 ชนิดที่ใช้เครื่องยนตร์ใช้น้ำมัน เป็นเชื้อไม่เค็ดร้อนใน
 เมือ่งเท่าแกลบเลย แต่ดูเหมือนว่า เจ้าของโรงสีชอบใช้
 เครื่องที่เคียวด้วยไอน้ำมากกว่า เพราะเสีค่าเชื้อไฟน้อยกว่า
 กันมาก.

โรงสีเล็ก ๆ ที่ตั้งขึ้นเกลื่อนตามแม่น้ำลำคลองในบาง
 บางทั่วไป ทำความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นสองอย่างคือ

(๑) การใส่เข้าด้วยมือของชาวนาจะหมดไป (๒) ถ้าคนเข้า
ลงมากรุงเทพฯ ฯ คนเป็นเข้าสารบรรจุกะสอบมากขึ้นทุน
โสหุ้ยค่าขน แต่โรงสีใหญ่ๆ ในกรุงเทพฯ ฯ มีเข้าเปลือกสี
น้อยลง.

คำถาม

๑. โรงสีมักตั้งอยู่ตามไหน?
๒. ทำไมโรงสีโดยมากตั้งอยู่ตามริมแม่น้ำ และลำ
คลอง?
๓. โรงสีทำงานอะไร?
๔. โรงสีมีกี่ชนิด ชนิดอะไรทำอย่างไร?
๕. อะไรที่ทำให้เครื่องจักรเดิน?
๖. ทำไมผู้ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมโรงสีจึงรู้สึกเค็ด
ร้อนรำคาญ?
๗. แกลบเข้าอะไร มีประโยชน์อย่างไรมาก?
๘. ทำไมโรงสีที่ใช้เครื่องยนต์จึงมีน้อย?
๙. ทำไมชาวนาจึงไม่ทำการใส่เข้าด้วยตนเองให้หมด?
๑๐. เข้าที่ชาวนาสักกับโรงสีต่างกันอย่างไร?
๑๑. การใส่เข้าด้วยมือของชาวนา จะหมดไปเพราะ
เหตุใด?

๑๒. โรงสีในกรุงเทพ ฯ มีเข้าเปลือกสีน้อยลงเพราะเหตุไร?
๑๓. เข้าชนิดไหนเป็นอาหารดี?
๑๔. ผู้ที่เป็นโรคเหน็บชา ควรกินเข้าชนิดไหน เพราะเหตุไร?
๑๕. เขาตำหรือสีเข้าเพื่ออะไร?
๑๖. การผัดเข้าหมายความว่าอะไร?
๑๗. การสีเข้าด้วยเครื่องมืออย่างโบราณ กับสีด้วยเครื่องจักรต่างกันอย่างไร?
๑๘. บรมบรรพต คืออะไร อยู่ที่ไหน?

บทที่ ๔

ทางบกทางน้ำ

เมื่อครั้งโบราณ เด็ก ๆ ไม่เห็นถนนหนทางกว้างงาม
เช่นในสมัยนี้ ทางเดินแต่ก่อนเป็นตรอกเล็กซอกน้อย
ไม่สะอาด จะไปไหนก็ต้องใช้เรือโดยมาก เรือเป็น
ยานพาหนะสำคัญในครั้งกระโน้น เรือใช้กันมาแต่ดึก
ดำบรรพ์ ถึงในเวลาเรือก็ยังคงเป็นยานพาหนะสำคัญ
ไม่น้อย ในบทก่อน ๆ นักเรียนคงยังจำได้ว่า คนเรา
ยังใช้เรือบรรทุกเข้า บรรทุกสิ่งของต่าง ๆ และตลอดใน
ลำคลองและแม่น้ำจะเห็นเรือเล็กเรือใหญ่ขึ้นล่องอยู่เสมอ

นอกจากเรือที่เห็นแล้ว ตามลำน้ำลำคลองจะเห็น
แพซุง แพไม้ไผ่ ล่องลอยอยู่เสมอ ชาวบ้านมีเป็น
จำนวนมากอาศัยอยู่ตามแม่น้ำและลำคลอง บ้างก็อยู่
ในเรือ บ้างก็อยู่ในแพ โดยมากพวกนี้เป็นพ่อค้าแม่ค้า
น้อยคนนัก ที่ไม่ทำการค้า ขาย จะ อยู่ ใน เรือ หรือใน แพ
สินค้าโดยมากมาทางเรือก่อน แล้วจึงแจกจ่ายไปตาม
ถนนหนทางต่อไป

ทางน้ำในประเทศของเรามีมาก ติดต่อกหลายจังหวัด
ส่วนทางบกนอกจากทางรถไฟแล้ว ยังนับว่ามีน้อยไม่
ติดต่อกจังหวัดต่าง ๆ มากเช่นทางน้ำ ถนนดีโดยมากมี

อยู่ในเมืองกับทางบกก็ได้ ถ้าจะไปต่างจังหวัดแล้ว
จะหาถนนดีพอให้ไชรรถเป็นยานพาหนะไปได้ยาก เกวียน
และเลื่อนไปต่างจังหวัดได้สะดวก เพราะมีทางเกวียน
ติดต่อกันโดยมาก แต่เมื่อถึงคราวน้ำท่วมก็เป็นอันใช้
ไม่ได้ เพราะพื้นแผ่นดินต่ำ และทางเกวียนก็ไม่ใช้
ทางที่พื้นดินขึ้นยกเป็นถนน เป็นแต่ตัดไปตามป่าตามนา
เท่านั้น น้ำทางเหนือไหลมากที่ท่วมทางเกวียนหมด.

ทางบกที่สำคัญในประเทศเราคือทางรถไฟ ซึ่งเรา
อาจเดินทางไปได้จนสุดอาณาเขตทั้งเหนือและใต้ เวลา
น้ำท่วม บางคราวก็ทำให้การเดินรถไฟชะงักไปบ้างแต่
ไม่นาน เพราะทางรถไฟเขาพื้นดินยกขึ้นเป็นถนนสูงผิด
กว่าทางธรรมดา มีน้อยแห่งที่น้ำจะท่วมเส้นทางรถไฟได้
นอกจากเวลาน้ำเหนือหลากลงมามากจริงๆ ทางรถไฟ
บางแห่งจึงจะท่วม บางที่กำลังแรงของน้ำเขาเซทางรถไฟ
ให้ทะลายลง แต่ไม่เข้าเจ้าหน้าที่ก็ซ่อมแซมให้ใช้ได้ดังเก่า.

สินค้าต่างจังหวัดส่งมาทางน้ำต้อง อาศัย เรือ บรรทุก
ต่างๆ เป็นกำลัง ส่วนสินค้าทางบกก็ต้องอาศัยรถหรือ
ยานต่างๆ และบางอย่างต้องอาศัยทั้งเรือและรถ.

สินค้าต่างประเทศที่ส่งเข้ามาในประเทศเราเข้ามา
ทางทะเลก่อนโดยมาก เรือใหญ่ๆ ทุกลำที่เข้ามาใน
ประเทศเรามีสินค้าต่างประเทศมาด้วยไม่มากนักน้อย จะ

ส่งสินค้าทางบกเสมอขี้อมทำไม่ได้.

การส่งสินค้าทางรถไฟคือทางบกนั้นเร็วสะดวกดี แต่
ค่าส่งแพงมาก การส่งทางน้ำใช้บรรทุกเรือมาถึงช้าจริง
แต่ค่าส่งไม่แพงนัก ด้วยเหตุนี้สินค้าที่หนักกินเนื้อที่
มาก จึงส่งมาทางน้ำมากกว่าทางรถไฟ เวลาส่งสินค้า
ต้องคิดให้ถี่ถ้วนว่า ของอย่างไรควรส่งทางไหน.

คำถาม

๑. ทำไมจึงใช้เรือโดยมากเมื่อไปต่างจังหวัด?
๒. ทำไมรถไฟจึงบรรทุกขบวนน้อยนัก?
๓. พวกที่อยู่ตามแพตามเรือโดยมาก ทำมาหากิน
อย่างไร?
๔. ทางเกวียนตามบ้านนอกใช้ได้ไม่ตลอดปีเพราะ
เหตุใด?
๕. ของที่เสียเร็วเน่าเร็วจะควรส่งอย่างไร?
๖. ทำไมน้ำจึงท่วมทางรถไฟมาก?
๗. ถนนที่เหมาะสมแก่การใช้รถขนถักรถลากมีตาม
ไหน?
๘. ครั่งใบยาสูบอะไร เป็น ยาน พาหนะที่สำคัญยิ่ง
เพราะเหตุใด?
๙. สินค้าต่างประเทศโดยมากมาทางไหน?
๑๐. ทางที่ติดต่อจังหวัดต่าง ๆ เป็นทางชนิดใด?

๒ บทที่ ๑๐

การคมนาคม

การคมนาคมคือทางไปมา หรือการติดต่อกันนั่นเอง แต่เหตุไรมนุษย์เราจึงต้องมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับกันนั้น จะชี้ให้เห็นได้ง่ายว่า เป็นเพราะความจำเป็นของมนุษย์ที่จะอยู่โดยลำพังไม่ได้ จำต้องเกี่ยวข้องกับกันเสมอไป.

สิ่งที่จะช่วยให้การคมนาคมสะดวกขึ้น นอกจากทางบกซึ่งมีถนนหนทาง ขานพาหนะ และสัตว์พาหนะ ต่างๆกับทางน้ำซึ่งมีแม่น้ำ ลำคลอง เรือกลไฟ เรือแจว เรือพาย ดังกล่าวมาแล้ว ยังมีทางอื่นและสิ่งอื่นอีกหลายอย่าง ดังจะกล่าวต่อไป.

เด็กโดยมากคงได้เห็นขานพาหนะชนิดหนึ่ง ซึ่งแล่นไปมาในทางอากาศแล้ว พาหนะชนิดนี้ฝรั่งเป็นผู้คิดสร้างขึ้นก่อน ให้ชื่อตามอาการและทางที่ไปว่าอากาศยาน หรือเรียกตามคำสามัญว่า เครื่องบินและเรือเหาะ เวลานี้ชาวเราได้ใช้เครื่องบินช่วยในการคมนาคมมากแล้วเหมือนกัน การไปมาทางอากาศเป็นทางเร็ว หนทางซึ่งเคยไปมาตามทางเกวียนเคยต้องใช้เวลา ๑๕ วัน เมื่อมีรถไฟขึ้นแล้ว ระยะทางนั้นต้องการเวลาเพียง ๑๕ ชั่วโมง

แต่บัดนี้ถ้าใช้เครื่องบินก็ จะเสียเวลา แต่ ๓ ชั่วโมง เท่านั้น
 เท่านั้น ก็พอจะเห็นได้ว่า การติดต่อกันโดย ทาง อากาศ
 รวดเร็วเพียงไร ขานชะเนิดนั้นนอกจากจะใช้สำหรับให้
 มนุษย์ไปมาเร็วแล้ว ยังใช้สำหรับบรรทุกสิ่งของเด็กๆ
 น้อยๆ และทั้งจดหมายไปรษณีย์ได้อีกด้วย ดังที่ได้
 ทำอยู่ ในทางมหณฑลภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว.

มนุษย์ จะทำการ ติดต่อกันไม่จำ เป็น ต้องไป ด้วยตน
 เองเสมอ จะเขียนหนังสือบอกความหมายส่งไปโดยเสีย
 ค่าส่งไม่กี่สตางค์ก็ได้รับผลสมประสงค์ การติดต่อกัน
 ทางนี้เรียกว่าติดต่อกันทางไปรษณีย์ ส่วน การส่งวัตถุ
 เล็กๆ น้อยๆ ก็ส่งทางไปรษณีย์ได้เหมือนกัน ถ้าหากว่า
 ประสงค์จะสมทนากันด้วยกิจธุระ เมื่อดังคนต่างอยู่ใน
 ที่ไม่ไกลเกินควรแล้ว จะพูดกันทางโทรศัพท์ก็ได้ และ
 เมื่ออยู่ห่างกันเกินควรก็ใช้โทรเลขแทน การโทรศัพท์
 และโทรเลขจะอธิบายให้เข้าใจพอเป็นเค้าในบทต่อไป.

การไปรษณีย์ โทรศัพท์ และโทรเลข ทั้งสาม
 อย่างรัฐบาลเป็นผู้จัด มอบให้เป็นธุระของกรมไปรษณีย์
 โทรเลข ส่วน การรถไฟ และ ถนนหนทาง ต่างๆ นั้น
 กรมรถไฟหลวงเป็นผู้ทำ และกรมทตน้ำจัดการทางน้ำ.

บ้านเมืองใดที่นับว่าเจริญ จำต้องมีการติดต่อกันดี
 มีพร้อมทั้งถนนหนทาง แม่น้ำลำคลอง การไปรษณีย์

โทรศัพท์ โทรเลข และอากาศยาน เวลานี้ประเทศเราก็มีพร้อมทุกสิ่งแล้ว แต่ยังไมพอ แก่ความ ประสงค์ที่จะเห็นได้จากการสร้างสนามบินสำหรับเครื่องบินขึ้นลงตามจังหวัดต่างๆ กันอยู่เรื่อย ทางรถไฟ และ ถนนหลวงก็ยังคงขยายอยู่ต่อไป.

มนุษย์ เกี่ยวข้องกันมากจน ไม่ จะเพาะ แต่ในประเทศเราเท่านั้นเอง ทั่วโลกต้องติดต่อกันแล้ว จึงจำเป็นที่ต้องมีเครื่องช่วยให้การคมนาคมแพร่หลาย และ สะดวกยิ่งขึ้น.

คำถาม

๑. การคมนาคมเกี่ยวข้องกับมนุษย์อย่างไร?
๒. นอกจากทางน้ำ ทางบก มีทางอะไรอีกที่ใช้ติดต่อได้?
๓. ไปทางเครื่องบินกับไปทางอากาศต่างกันอย่างไร?
๔. เมื่อมีกิจธุระแต่ไม่ต้องการจะไปจัดทำเอง มีวิธีที่จะทำให้สมประสงค์อย่างไรบ้าง?
๕. การติดต่อด้วยเครื่องบินใช้ได้ทั่วไปหรือไม่? เพราะเหตุใด?
๖. การติดต่อกันทางไปรษณีย์หมายความว่าอย่างไร?
๗. ชุระของกรมไปรษณีย์โทรเลขมีทำอะไรบ้าง?
๘. เครื่องช่วยให้การคมนาคมแพร่หลายมีอะไรบ้าง?

บทที่ ๑๑

การไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์

ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑๐ ถึงเรื่องส่งหนังสือ
ส่งวัตถุเล็กๆ น้อยๆ เหล่านี้เราไม่จำเป็นจะต้องไปส่งด้วย
ตนเองถึงผู้รับก็ได้ เพราะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลประเภท
หนึ่งจัดให้เรา พวกที่จัดนำส่ง ต่างๆ ที่กล่าวแล้วไปส่ง
ในที่ต่างๆ นั้นเรียกว่า ไปรษณีย์บุรุษ.

ถ้าเราจะส่งจดหมายไปถึงใครคนหนึ่ง เราจะต้อง
เขียนข้อความลงบนกระดาษแล้วสอดลงในซอง จ่าหน้า
ของให้ชัดเจนว่า ส่งใคร, อยู่ที่ไหน, แล้วขอตรา
ไปรษณีย์มาประทับลงที่หน้าซองตรงมุมของบนข้างขวา ถ้า
เป็นใน พระมหานคร ก็นำไปใส่ลงในตู้ ที่มีตัวหนังสือว่า
“ตู้ไปรษณีย์” แล้วไปรษณีย์บุรุษจะมาไขน้ำจดหมาย
เหล่านั้นไปยังที่ทำการไปรษณีย์ แยกเป็นจังหวัด เป็น
ตำบล จังหวัดใดที่จะส่งไปทางรถไฟก็จัดใส่ถุงส่งไป
ทางรถไฟ จังหวัดใดที่ต้องไปทางเรือก็จัดใส่ถุงส่งไป
ทางเรือ และที่เจ้าของให้ส่งไปทางอากาศยานก็ส่งไป
ทางอากาศยาน เมื่อหนังสือไปถึงตำบลที่จะส่งไปแล้ว
เจ้าพนักงานไปรษณีย์ทางนั้นสำหรับที่ทำการใหญ่ๆ ก็
จัดการรับและส่งต่อไปให้อีกที่เดียว แต่ระยะทางต้อง

ไม่ห่างจากที่ทำการไปรษณีย์มากนัก ถ้าห่างไปมากนักก็นำไปเสียไว้ยังที่ทำการอำเภอ หรือ สถานีรถไฟ หรือที่ทำการไปรษณีย์นั้นเอง เพื่อผู้รับจะได้มารับไปเอง.

แต่ถ้าผู้รับอยู่ในพระมหานคร ไปรษณีย์บุรุษก็นำไปส่งเองจนถึงตัวผู้รับ.

ถ้าผู้ส่งจดหมายอยู่ในจังหวัดต่างๆ ก็ให้นำไปส่งยังสถานีรถไฟ หรือยังที่ทำการไปรษณีย์จังหวัดนั้นๆ แล้วเจ้าพนักงานก็จะจัดส่งไปให้ท่านเองเหมือนกัน.

ถ้าส่งสิ่งของหีบห่อ ซึ่งเจ้าพนักงานไปรษณีย์จะจัดการรับส่งให้ได้แล้วก็จัดการรับส่งให้ แต่ต้องไปตกลงที่ทำการไปรษณีย์ หรือส่งยังสถานีรถไฟก็ได้ ถ้าหากเจ้าพนักงานจัดการได้ก็จัดการให้ เมื่อได้เสียค่าธรรมเนียมตามอัตรา.

ถ้าส่งเงินจะต้องส่งทางธนาคาร การส่งทางธนาคารนั้นจะต้องนำไปส่งยังที่ทำการไปรษณีย์ที่ธนาคาร และเสียค่าธรรมเนียมตามอัตรา และจะส่งไปได้แต่เฉพาะตำบลที่ผู้รับอยู่ มีที่ทำการไปรษณีย์ ทว่าการรับจ่ายเงินทางธนาคาร เมื่อเจ้าพนักงานนำใบธนาคารมาให้เรา เราจะไปรับเงินด้วยตนเองหรือส่งขอ มอบฉันทะให้ผู้อื่นไปรับแทนก็ได้ เมื่อได้ตอบคำถามให้เป็นที่น่าพอใจเจ้าพนักงาน

แล้ว เจ้าพนักงานก็จะจ่ายเงินให้ การส่งธนบัตรหรือ
เงินตราทางไปรษณีย์ กรมไปรษณีย์โทรเลขห้ามขาด.

ข่าวสาส์นบางอย่างต้องการส่งถึงผู้รับเร็ว จะเขียน
เป็นจดหมายส่งก็ช้าไม่ทันการ ต้องใช้ส่งทางโทรศัพท์
หรือโทรเลข ข่าวที่ส่งทางโทรเลขหรือโทรศัพท์นั้น จะ
เดินทางไปตามสายลวดใดก็ใดเถอะ แล้วแต่จะมีสาย
ลวดไปถึง แต่ในสมัยนี้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เจริญ
ขึ้น จะส่งข่าวไปทางวิทยุ คือ ทางไม่มีสายลวดไป
ตามอากาศก็ได้.

ผู้ที่ส่งข่าวทางโทรเลข ต้องเขียนข่าวที่ต้องการ
ส่งลงในแบบพิมพ์ของกรมไปรษณีย์โทรเลข เสียค่าส่ง
ตามอัตราที่กำหนดไว้ จำเป็นอยู่เองที่ผู้ส่งข่าวโทรเลข
ต้องรู้จักย่อแต่ใจความส่งไป คนย่อคำโทรเลขไม่เป็น
ก็เท่ากับสุ่หรือสุ่ร้าย เพราะว่าค่าธรรมเนียมโทรเลขคิด
เป็นคำ ข่าวยิ่งมากคำก็ยิ่งเสียค่าส่งมากขึ้น เจ้าพนักงาน
โทรเลขเมื่อได้รับแบบข่าวที่จะส่ง และค่าธรรมเนียม

จะรับส่งถึงตำบลที่อยู่ไม่ห่างจากที่ทำการไปรษณีย์ มากนัก
ยิ่งกว่านั้น ถ้าตำบลใดไม่มีที่ทำการโทรเลข จะส่งข่าวไป
ทางโทรเลขไม่ได้เลย.

การส่งข่าวทางโทรศัพท์ สะดวก กว่า ทางโทรเลขมาก
แต่ผิดกันที่โทรศัพท์ไม่แพร่หลายเช่นการโทรเลข พระ
มหานครแห่งเดียวมีโทรศัพท์ที่ติดต่อกัน นอกนั้นตาม
จังหวัดก็มีแต่ที่ทำการของรัฐบาลเท่านั้น การส่งข่าว
ทางโทรศัพท์นั้น ผู้ส่งได้พูดกับผู้รับข่าวด้วยตนเอง
ทีเดียว แต่จะพูดกันทางโทรศัพท์ได้เฉพาะแต่ที่
โทรศัพท์ด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่ายเท่านั้น ถ้าเราต้องการจะ
พูดกับใครในที่ที่มีเครื่องโทรศัพท์ด้วยกันแล้ว ก็ยก "หู"
คือที่สำหรับพูดและฟัง ซึ่งติดห้อยอยู่กับเครื่องโทรศัพท์
ขึ้น แล้วจะได้ยินเจ้าพนักงานโทรศัพท์ ซึ่งประจำอยู่
ที่ทำการโทรศัพท์กลาง บอกเราว่า "กลาง" หรือไม่ก็จะ
ถามว่า "ต่อไหน" เราต้องการพูดกับใครต้องบอกเลข
ที่เครื่องโทรศัพท์ซึ่งเราจะพูดไปถึงไม่ต้องบอกชื่อ สถานที่
เลขที่เครื่องโทรศัพท์นั้นก็ได้ จากสมุดบัญชี เครื่อง
โทรศัพท์ซึ่งมีประจำอยู่ทุกเครื่อง เจ้าพนักงานทราบความ
ประสงค์แล้ว ก็จะต่อให้เราพูดได้ตามประสงค์ ถ้าไม่
บอกเลขที่ให้เจ้าพนักงานทราบ ก็จะเสียเวลา คือ ต้องรอ

จนกว่า เจ้าพนักงาน จะค้นเลข ที่ให้เราได้ หรือ บางที
เจ้าพนักงาน ปฏิเสธความ ประสงค์ ของเรา เสียทีเดียวก็ได้
เมื่อ เสรีจตุระ พุดจา ก้น แล้ว ต้องยกหูขึ้น ห้อยไว้ บังที่เดิม
เสียงกะดิ่ง ที่เครื่องโทรศัพท์ เป็นอาณัติสัญญาณว่ามี ผู้ ต้อง
การพูดด้วย เมื่อได้ยินเสียงกริ่งแล้วก็ยก "หู" ขึ้นฟัง
และบอกสถานที่ของเราให้เขาทราบเสียทีเดียวแล้วพูดกัน
ตามประสงค์ ผู้ที่เครื่องโทรศัพท์ใช้ต้องเสียค่าเช่าให้
แก่กรมไปรษณีย์ ๑ เป็นรายเดือน จะพูดกันมากน้อยครั้ง
เท่าไรก็ได้ แต่สำหรับผู้ที่ไม่มีหรือเช่าเครื่องโทรศัพท์
ประจำนั้น กรมไปรษณีย์โทรเลขได้จัดให้มีตู้โทรศัพท์
สำหรับสาธารณะขึ้นไว้บางแห่ง ใครจะเข้าพูดชั่วคราวก็ได้
โดยเสียค่าธรรมเนียมเพียง ๑๐ สตางค์ ต่อเวลา ๒ นาที
ใครประสงค์พูดโทรศัพท์จากเครื่องสาธารณะเช่นนี้ ต้อง
เอา สตางค์ใส่ลงในเครื่อง ยกหู ขึ้น ฟังบอก ต่อไปยัง
โทรศัพท์กลาง แล้วก็พูดกันได้เช่นที่กล่าวมาแล้ว.

การ ส่งข่าวสาส์น ทางวิทยุใน ประเทศ เรายังไม่ แพร่
หลาย เพราะเครื่องรับส่งยังไม่บริบูรณ์ ความรู้ เกี่ยว
แก่การส่งข่าวสาส์นยังมีอีกมากเหลือที่จะกล่าวใน บทนี้ได้
หมด ในเล่มต่อไปจึงจะกล่าวพิสดารกว่านี้.

คำถาม

๑. ถ้าอยู่ในพระมหานคร เราจะส่งจดหมายไปถึงใครคนหนึ่ง จะต้องทำอย่างไรบ้างจดหมายจึงจะถึงผู้รับ?
๒. ถ้าเราอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ เราจะส่งหนังสือไปถึงใครคนหนึ่ง จะต้องไปส่งที่ไหน?
๓. การส่งข่าวทางโทรศัพท์กับจดหมาย (ในพระมหานคร) อย่างไหนจะดีกว่ากันอย่างไร?
๔. เจ้าพนักงานไปรษณีย์รับส่ง จดหมายให้ แก่ผู้ที่อยู่ห่างไกลจากที่ทำการไปรษณีย์มากอย่างไร?
๕. โทรศัพท์กับโทรเลขต่างกันอย่างไร?
๖. จะส่งเงินทางไปรษณีย์จะต้องทำอย่างไร?
๗. เมื่อมีผู้ส่งธนาคารถึงเราเราจะได้รับเงินอย่างไร?
๘. สาธารณโทรศัพท์มีประโยชน์อย่างไร?
๙. วิทยุโทรเลข หรือโทรศัพท์ ดีกว่าโทรเลข โทรศัพท์ธรรมดาอย่างไร?
๑๐. ที่ทำการโทรศัพท์กลางมีหน้าที่ทำอะไร?
๑๑. ที่เรียกว่า หู, ตีโทรเลข, ไปรษณีย์บุรุษ, วิทยุ หมายความว่าอะไร?

๔
บทที่ ๑๒

พาหนะ

แต่เดิมเมื่อคนเรารู้ความรู้อย่างน้อย ๆ และความคิดยังไม่ค่อย
นั้น จะไปไหนทางบกก็ต้องเดินไป เดินไปไกลมากก็รู้สึก
เหนื่อย ถ้าแบกหามหอบหิ้วสิ่งของไปด้วยก็ยิ่งรู้สึกลำบาก
ขึ้นอีก ต่อมาคนเรารู้ความคิดขึ้น สามารถเลี้ยงและ
หัดสัตว์บางชนิด เช่น ม้า วัว ควาย ลา อูฐ ช้าง เป็นต้น
ไว้ให้ขี่ เมื่อต้องการจะไประยะที่ไกลซึ่งเป็นหนทาง
ไกล ก็ขี่ม้า วัว ควาย ลา อูฐ ช้าง ที่ตนมีอยู่ไปที่นั้น
และถ้าต้องการจะนำเอาสิ่งของอะไรไป ก็เอาสิ่งนั้นบรรทุก
หลังสัตว์นั้น ๆ ไปด้วย นับว่าเป็นการสะดวกขึ้นมาก.

ภายหลังคนเรารู้ความคิดขึ้น เห็นว่าการบรรทุก
ของต่าง ๆ ไปบนหลังสัตว์นั้น ได้ของไปมีจำนวนน้อย
ถ้าจะนำของไปไหนคราวละมาก ๆ ต้องใช้สัตว์มากตัว จึง
จะนำของนั้นไปได้สมประสงค์ การที่จะหาสัตว์มาใช้
คราวละมาก ๆ ตัวนั้น นักเรียนคงจะทราบแล้วว่าไม่ใช่
เป็นของง่าย ต้องลงทุนรอนมาก เมื่อการเป็นเช่นนั้น
คนเรารู้ความคิดขึ้นอีกว่า สัตว์ตัวหนึ่ง ๆ ที่ใช้ขี่และ
บรรทุกของนั้นมันกำลังมากอยู่ ถ้าจะให้สัตว์นั้น ๆ ลาก
สิ่งของไป เชื่อว่ามันคงลากได้มากกว่าจำนวน

ของที่บรรทุกลงบนหลัง ครั้นก็คิดเห็นเช่นนั้นแล้ว จึงลอง
เอาของที่ จะนำ ไปจากที่ แห้งหนึ่ง ผูกเชือกติดกับสัตว์นั้น
ให้สัตว์นั้นลากไป สัตว์นั้นก็ลากไปได้สมประสงค์ ตั้งแต่
นั้นมาคนเราจึงได้คิดทำเลื่อน เกวียน ระแทะ และรถ
ให้สัตว์ลาก.

นักเรียนบางคนอาจจะไม่รู้ว่ เลื่อน เกวียน
ระแทะ และรถนั้นมีรูปร่างเป็นอย่างไร จะอธิบายให้รู้
พอเป็นทางบ้าง ดังต่อไปนี้.

เลื่อนนั้นไม่มีลูกล้อ ตัวเลื่อนทำด้วยไม้รูปเป็นแตร
สี่เหลี่ยม มีเสาสี่เสา ตั้งติดอยู่บนไม้ยาวพอสมควร
๒ ท่อน ใช้ควายหรือวัวลากไป บางประเทศเช่น
ประเทศหนาวที่อยู่ ทางขั้วโลกเหนือ เขาใช้กวางชนิด
หนึ่งและสุนัขลากเลื่อน ในประเทศเราใช้ควาย.

เกวียนและระแทะนั้นรูปไม่เหมือนเลื่อน เพราะ
เกวียนและระแทะมีลูกล้อใหญ่ ๒ ล้อ ลูกล้อนี้ทำด้วยไม้
ตัวเกวียนและระแทะมีไม้ยาว ๒ อันอยู่บนเพลาชั่งติดอยู่
กับลูกล้อ ไม้ ๒ อันนี้ไปรวมเป็นอันเดียวกันที่ตอนหัว
เกวียนและระแทะ ตอนกลางตัวเกวียนและระแทะมีไม้
ลูกกรงปักติดอยู่ตรงไม้ตัวเกวียน ๒ อันนั้น ข้างบนไม้
ลูกกรงนี้มีไม้ติดกับบนอีกชั้นหนึ่ง เขาใช้ควาย ๒ ตัว

เทียมเกวียน ไขว้ ๒ ตัวเทียมระแทะ เพราะเกวียนใหญ่ และหนักกว่าระแทะ.

รถมีรูปต่าง ๆ บางชนิดก็มี ๔ ล้อ บางชนิดก็มี ๒ ล้อ แต่บางคราวเราจะเห็นรถที่มี ๓ ล้อ หรือมากกว่า ๔ ล้อ ก็มี เมื่อคนเราทำรถขึ้นได้แล้ว ก็เริ่มที่จะใช้แต่คน และสัตว์เช่น ม้า วัว ลากไปตามถนนหนทาง ครั้นมาถึงสมัยที่คนเรารู้วิชาความรู้ยิ่งขึ้น ก็เครื่องจักรกลก็ ได้ จึงทำรถให้แล่นไปด้วยกำลังเครื่องจักรกลก็ แล่นไป ได้รวดเร็วกว่าใช้กำลังคนและสัตว์มาก ถนนที่คนและ สัตว์จะไปในเวลา ๓, ๔ วัน รถที่แล่นด้วยเครื่องจักรกลก็ ไปได้เพียงเวลา ๑ ชั่วโมง ๒ ชั่วโมงเท่านั้น รถที่ไปด้วย กำลังเครื่องจักรกลนั้น มีรถยนต์รางและรถไฟ เป็นต้น รถยนต์นั้นแล่นไปด้วยอาศัยน้ำมันถูกร้อนระเบิด เกิดกำลังทำลูกล้อให้หมุนไป แต่รถรางเดินไปได้ตามราง เหล็กที่วางไว้บนถนน โดยอาศัยกำลังไฟฟ้าทำลูกล้อ ให้เดิน * ส่วนรถไฟนั้นเดินไปได้ด้วยอาศัยกำลังของไอน้ำ คือตัวรถไฟมีหม้อน้ำและที่ใส่ไฟ ทำให้น้ำในหม้อน้ำเกิด เป็นไอน้ำกำลังไปดันลูกล้อให้ตัวรถเดิน รถไฟนั้นเดินไป ตามรางเหล็กเหมือนรถรางเหมือนกัน ทั้งตัวรถไฟก็มีกำลัง มาก สามารถฉุดรถพ่วงติดไปด้วยหลาย ๆ คัน รถไฟ

เป็นรถที่มีประโยชน์มาก เพราะเดินไปได้รวดเร็ว ในสมัย
โบราณคนที่อยู่ กรุงเทพฯ จะไปจังหวัดเชียงใหม่ ต้อง
เสียเวลาเดินทางตั้งเดือน เวลานี้ถ้าเราอยู่กรุงเทพฯ จะไป
เชียงใหม่เสียเวลาเพียง ๒๔ ชั่วโมงเท่านั้น.

สัตว์เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย ซึ่งใช้บรรทุกของไปมา
เรียกว่าสัตว์พาหนะ ส่วน เลื่อน เกวียน รถต่าง ๆ ซึ่งเป็น
เครื่องนำไปตามหลักวิชานี้ เรียกว่ายานพาหนะทั้งสิ้น.

ยานพาหนะที่นักเรียนได้อ่านมาแล้วข้างต้น เป็น
แต่ยานพาหนะสำหรับใช้ทางบก ยานพาหนะสำหรับใช้
ทางน้ำยังมีอีก ยานพาหนะสำหรับใช้ทางน้ำนั้นเดิมก็มี
แต่เพียงเรือแพ ใช้กำลังคน แฉะ พาย ก่อ ไปตาม
แม่น้ำลำคลอง ครั้นต่อมาคนเรารู้จักใช้เรือมีใบขึ้นได้
สร้างเรือให้มีขนาดใหญ่โตขึ้น ถึงเวลาหน้าลมก็พาเรือ
แล่นข้ามทะเลไปยังต่างประเทศ เช่นจีนใช้สำเภาแล่นไป
เข้ามาเมืองไทยในสมัยโบราณเป็นต้น นักเรียนรู้อยู่แต่
ต้นแล้วว่า สมัยนั้นคนเรามีวิชาความรู้ดี สามารถทำ
เครื่องจักรกลได้ ฉะนั้นเขาจึงคิดสร้างเรือให้มีเครื่องจักร
กลใช้กำลังไอน้ำหรือน้ำมัน หมุนเครื่องจักรในเรือ ให้
เรือแล่นไปตามน้ำได้โดยไม่ต้องอาศัยกำลังลม และกำลัง
คนพาย แฉะ. เรือที่ใช้เครื่องจักรกลกลเหล่านี้เราเรียกว่า

เรือกำปั่นไฟบ้าง เรือกกลไฟบ้าง เรือยนต์บ้าง เคียว
เราจะไปตระที่ไหนทางน้ำ ถ้าอาศัยเรือกำปั่นไฟหรือ
เรือยนต์ จะไปได้รวดเร็วกว่าเรือพายเรือแจวมก.

นอกจากยานพาหนะสำหรับใช้ในทางบกและทางน้ำ
แล้ว คนเรายังมีความรู้ ทำยานพาหนะแล่นไปในอากาศ
ได้อีกด้วย ยานพาหนะชนิดนี้มีปีกคล้ายนก มีเครื่องจักร
กลไกอยู่ในตัว มีใบพัด ใช้น้ำมันระเบิดให้เกิดกำลังหมุน
ใบพัด พัดอากาศให้ขึ้นชนิค้นแล่นไป ยานพาหนะชนิด
ที่ไปในอากาศเช่นนี้ เราเรียกว่าเครื่องบินบ้าง เรือบินบ้าง
เรือเหาะบ้าง ยานพาหนะที่ไปในอากาศเหล่านี้ แล่นไป
ได้รวดเร็วมากกว่ารถไฟ หน้ทางจากเมืองนครราชสีมาไป
เมืองร้อยเอ็ด ถ้าไปด้วยเกวียนจะสิ้นเวลาถึง ๑๐ วัน ไป
ด้วยเครื่องบินสิ้นเวลาเพียง ๒ ชั่วโมง หน้ทางจากเมืองอุบล
ไปเมืองร้อยเอ็ดถ้าไปด้วยเกวียน จะสิ้นเวลา ๑ วัน ไป
ด้วยเครื่องบินสิ้นเวลาเพียง ๑ ชั่วโมงกว่าเท่านั้น ต่อไป
ภายหลัง เมื่อประเทศสยามเรามีสนามเครื่องบินตาม
จังหวัดต่าง ๆ ทั่วไปแล้ว การไปมาตามหัวเมืองโดยอาศัย
เครื่องบินจะรวดเร็วและสะดวกชนมาก.

คำถาม

๑. เมื่อคนเรายังไม่ได้เลี้ยงสัตว์ไว้ใช้ จะไป
ตระที่ไหนไกล ๆ จะไปได้อย่างไร ?

๒. เดือนกับเกวียนต่างกันอย่างไร ?
๓. ประเทศไหนใช้สุนัขลากเดือน ?
๔. รถยนตร์กับรถรางต่างกันอย่างไร ?
๕. เรือกลไฟเป็นยานพาหนะชนิดใด ?
๖. ถ้าเราจะขึ้นรถไฟจากกรุงเทพ ฯ ไปจังหวัดเชียงใหม่จะสิ้นเวลาเท่าไร ?
๗. เครื่องบินเป็นยานพาหนะชนิดใด ?
๘. เครื่องบินเหิรจากอุบลไปร้อยเอ็ด จะสิ้นเวลาเท่าไร ?
๙. ยานพาหนะสำหรับใช้ทางอากาศมีชื่อว่าอะไรบ้าง ?
๑๐. เรือกลไฟกับเรือใบต่างกันอย่างไร ?
๑๑. ขอยานพาหนะสำหรับใช้ทางบกมีอะไรบ้าง ?
๑๒. สัตว์อะไรที่ใช้เป็นพาหนะสำคัญ ?
๑๓. ทำไมบางแห่งจึงต้องใช้ อยู บางแห่งจึงต้องใช้ช้าง ?
๑๔. ตามทุ่งตามนา อะไรเป็นยานที่สำคัญ ?

บทที่ ๑๓

จรรยาผู้ขายของ

อาหาร เสื้อผ้า หนังสือเรียน และเครื่องใช้ต่างๆ ที่เรามีเป็นของของเราทุกวันนี้ โดยมากไม่ใช่เราทำขึ้นได้เอง เราต้องหาเงินไปซื้อเขามา ของนั้นๆ จึงได้ตกมาเป็นของเรา ผู้ที่ขายของให้แก่เรา ถ้าเป็นชายเราก็เรียกว่าพ่อค้า ถ้าเป็นหญิง เราก็เรียกว่าแม่ค้า ใครขายของอะไรก็เรียกกันว่า พ่อค้าหรือแม่ค้าของนั้นๆ เป็นต้นว่า คนขายปลา เราก็เรียกว่าพ่อค้าหรือแม่ค้าปลา ถ้าขายหมากมะพร้าว ก็เรียกว่า พ่อค้าหรือแม่ค้าหมากมะพร้าว ถ้าขายผักก็เรียกว่าพ่อค้าหรือแม่ค้าผัก ตามชนิดสินค้าที่ผู้ นั้นๆ ขาย

ผู้ที่ทำการค้าขายของต่าง ๆ ย่อมอยากขายของนั้นๆ ให้ได้ราคามากเกินกว่าทุนเดิมที่ซื้อมา เพื่อจะได้เป็นกำไร มาเลี้ยงตนและครอบครัว ความอยากได้กำไรเช่นนั้น บางคนก็ทำให้เกิดขึ้นได้สมประสงค์ของคน บางคนเข้าใจทำการค้าขายได้กำไรอกร้าง ถึงกับรวยมีเงินทองมาก มีผู้คนยกย่องนับถือ ได้รับพระราชทานยศบรรดาศักดิ์ก็มี บางคนทำการค้าขายได้กำไรเพียงแต่พอกิน พอใช้ ไปชั่ววันหนึ่งๆ ไม่ถึงกับร่ำรวยก็มี และบางคนค้าขายขาดทุน

ก็ลงทุนซื้อของมาเป็นราคามาก เมื่อขายไปแล้วได้เงิน
 มาไม่เท่ากับทุนที่ได้ออกไป บางทีเมื่อซื้อของมาแล้วนำออก
 ขายก็ขายไม่ได้ เพราะไม่มีคนชอบซื้อ นักเวียนทุกคน
 ถ้าทำการค้าขาย คงต้องการให้มีผู้นิยมซื้อของของตัวเอง
 และหวังได้กำไร ไม่ประสงค์ให้ขาดทุนเลย เมื่อความ
 ประสงค์ของเราอยู่เช่นนั้น จะควรทำอย่างไรเล่าจึงจะได้
 สมความประสงค์ ?

ถ้านักเรียนเอาใจใส่สังเกตกิริยาความประพฤติของ
 ผู้ค้าขายมั่งมีเงินทองและมีผู้ชอบซื้อของของเขามาก จะ
 เห็นได้ว่าเขามีคุณความดีหลายอย่าง เช่นกิริยาเรียบร้อย
 ไม่เย่อหยิ่งจองหองต่อผู้ซื้อของเขา ต้อนรับเชื้อเชิญ
ผู้มาซื้อของด้วยถ้อยคำอ่อนหวาน ไม่ชั่ววาจาโหดฮาม
หยาบคาย คอยชักชวนให้ผู้ซื้อพอใจ แม้ผู้ซื้อจะทำ
 ให้เขาเกิดรำคาญบ้างบางครั้ง เขาก็ไม่แสดงสีหน้า บัง
 โกรธ ตอบหรือพูดจาหยาบคายแก่ผู้ซื้อ คอยระวัง
 แสดงกิริยาข่มขี้มั่วพูดดีเสมอ. พระศรีสุนทร (ภู)
 แต่งกลอนกล่าวไว้ตอนหนึ่ง ควรจำเป็นสุภาษิตได้ว่า
 “มันจะเวียนวิชาทางค้าขาย อย่าปากร้ายพูดจ้อฉฉา
สับ จะซื้อขายขายดีมีกำไร ด้วยเขาไม่เคืองจิตระอิด

ระอา" ถ้ากลอนในพิภกสอนบุตร ก็ควรจำเป็นคติได้
 "ถ้าหากจะไปข้างหน้ากิดค้าขาย อย่าเสียดายล้มล่อขอ
ให้เหลิง ขอทั้งขายขายก็คล่องด้วยต้องเชิง ปลุกเป็นเพลิง
 หน้าถึงนั่งร้านชำ หญิงเรียกแม่ขายเรียกพ่อขอให้ขอ ผู้
 ใดหรือจะไม่ชมว่าคมขำ"

ของที่เราขอมาเมื่อตั้งราคาไว้ว่าจะขายเท่าไร ก็ขาย
 ตามราคานั้น ไม่โกงราคาขายแก่ผู้ซื้อ ที่เขอะเขอะ
 ไม่รู้ราคาของ และไม่ขายผ่าน วิธีค้าขายแต่โบราณของ
 เราก็ก็นำผ่านเหมือนกัน จะเห็นจากการค้าขายของชาว
 บ้านนอกทุกวันนี้ว่าเขาพูดไรเป็นนั่น ไม่ผ่านราคาของ
 เหมือนชาวกรุง ของสิ่งใดปนของเลวไม่ใช่ของแท้ ของดี
 ก็บอกว่าเป็นของปนของเลว เช่นน้ำผึ้ง ถ้าเป็นน้ำผึ้งไม่แท้
 ก็บอกว่าเป็นน้ำผึ้งปนไม่ใช่ น้ำผึ้งแท้ ไม่ทำให้ผู้ซื้อไปรู้สึก
 เสียใจภายหลังว่า หลงซื้อของปนของเลวไป หาใช่ของ
 แท้ของดีไม่ ผิดความตั้งใจ ต่อไปจะทำให้เขาเข็ด ไม่
 อยากจะเป็นเจ้าจำหน่ายต่อไป ในบทต่อไปนี้ได้ชักนิตาน
 "คนขายของ" มาให้อ่านดูเป็นตัวอย่างด้วย.

ของที่ขอมาขาย ก็เลือกซื้อหามาแต่ของที่เหมาะ
 แก่ความต้องการของคนในท้องที่ ต้องคอยเอาใจใส่สืบ
ให้รู้ความต้องการของหมู่คนที่ จะซื้อของของเราเสมอ ว่า

เวลาไหนเขาต้องการอะไร เช่นในฤดูหนาว กษ
เสื้อผ้าสำหรับห่มคลุมกันหนาวมาขาย ในฤดูร้อนก็ซื้อผ้า
บาง ๆ สำหรับใช้ในฤดูร้อนมา ในฤดูฝน ก็ขายร่ม.

นอกจากนี้ต้องขยันหมั่นทำการในหน้าที่ คือ ดิน
แต่เช้า จัดของออกมาขายให้ทันความต้องการของผู้ซื้อ
และระวังรักษาของที่ขายให้ สะอาด น่าดู น่าชม อยู่เสมอ

ไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากลำบาก ขายของได้กำไรมา
ก็ไม้อเอาไปจ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย อะไรพอที่จะทำด้วยตน
เองได้ ก็ควรทำด้วยตนเอง นักเรียนผู้ทำการค้าขาย
ทำตามอย่างที่ได้กล่าวมาแล้วได้ คงจะเป็นคนมีเงินทอง
มีผู้ศรัทธาขยอมนับถือมากเป็นแน่ แต่ต้องไม่ลืมเหมือน
กันว่า ผู้ที่มีเงินแล้วอาจล้มจมกลายเป็นคนเชื่องช้าก็ได้
ด้วยเหตุที่เขาใช้จ่ายเงินที่มีอยู่ไปในทางที่ผิด เช่นเอา
เงินไปเล่นการพนัน ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น
ใช้เกินกว่าจำนวนที่หาได้ นานวันเข้าเงินทองที่มีอยู่ก็
ต้องหมดลง เลยเป็นคนยากจนเชื่องช้า.

คำถาม

๑. ของใดมากที่สุดที่เราใช้อยู่ทุกวัน ได้มาอย่างไร ?
๒. เราเรียกคนขายของว่าอะไร ?

๓. จงอธิบายคำว่า พ่อค้า แม่ค้า ร้านค้า หน้าถึง
เชิญใจ กำไร ขาดทุน
๔. พ่อค้าและแม่ค้าควรใช้กิริยาวาจาอย่างไร ?
๕. พิกะสอนบุตร กล่าวว่่ากระไร ?
๖. พระศรีสุนทร (ภู่) แต่งกลอนเป็นสุภาษิตควร
จำว่่ากระไร ?
๗. พ่อค้าควรประพฤติอย่างไรบ้าง ?
บอกแต่หัวข้อก็พอ.
๘. คนทมึงมแล้วยากจนลงได้ เพราะเหตุไร ?
๙. การหลอกลวงคนซื้อของว่่า ของเลวเป็นของดี
ให้โทษอย่างไร ?
๑๐. ของขายควรระวังรักษาอย่างไร ?

บทที่ ๑๔

คนขายของ

ร้านใหญ่แห่งหนึ่ง ขายของเบ็ดเตล็ด มีคนขายหลายคน แบ่งหน้าที่กันดูแลขายของ เป็นแผ่นๆ เจ้าของร้านเป็นผู้มีนิสัยชอบการสงจริต ไม่เห็นแก่เล็ก แก่น้อย ใครๆ ก็ชอบไปซื้อของที่มีในร้านนั้น. ราคาของต่างๆ กำหนดไว้เท่าไรคงขายตามราคา ไม่ต้องมีการต่อรองกันเช่นแห่งอื่นๆ ใคร จะใช้เติกๆ ไปซื้อหรือให้ผู้ใหญ่ไปจ่าย ก็คงได้ของไปตามราคาเหมือนกัน.

วันหนึ่งมีชายแปลกหน้า สังเกตเห็นว่า เป็นชาวบ้านนอก เข้าไปซื้อเข้าสาร ๖๐๐ กรัม ผู้ทำหน้าที่แผ่นขายเข้านั้นก็นำของกระต่ายฟางดักเข้าสารใส่ลงในห่อแล้วเอาขึ้นครองชั่ง เมื่อเห็นว่าน้ำหนักเข้าเกินกว่า ๖๐๐ กรัม ก็หยิบออกเสียจนเห็นว่าน้ำหนักพอดีกับราคาที่ชายผู้ซื้อต้องการ จึงยกห่อเข้าสารลงจากที่ชั่ง. ในเวลาที่ยกห่อ บังเอิญห่อเอียงหกไปประมาณสักกำมือหนึ่ง ผู้ขาย เลยห่อแล้วเอาเชือกมาผูกห่อเข้าสารที่เดียว หาได้เอาใจใส่กวาดเมล็ดเข้าที่หกก็กลงในห่อไม่. เมื่อชายผู้ซื้อออกไปจากร้านแล้ว เขาก็กวาดเข้าเอาลงใส่ในลัง.

เจ้าของร้านแลเห็นเรื่องหมดจด จึงถาม คนขาย
เข้าว่า “ทองคำ, แกล้มกวาดเข้าที่หกใส่ห่อหรือ?”

นายทองคำซึ่งเป็นผู้ขายของนั้น เข้าใจว่าตัวทำ
ความดีความชอบแก่นายจ้างของตน ขมพลาญ ตอบว่า
“ไม่ลืมดอกขอรับ แต่ผมคิดว่า นั่นเป็นกำไร ของเรา
กำไรที่ตะเด็กตะน้อยเช่นนั้น นานเข้าสักเดือนเดียวก็มาก
อยู่ นะขอรับ.”

นายจ้าง “อ๊ะ! แก่มีคิดเอากำไรด้วย และชักเลือด
เนอคนซื้ออีกด้วยหรือ?”

นายทองคำ “ขอรับ”

นายจ้าง “นี่แกเริ่มคิดวิธีโกงเสียแล้ว แกรู้หรือ
ไม่ว่าตาคนนั้นบ้านอยู่ ไหน?”

ทองคำ “แกเพิ่งมาจากบ้านนอก และอยู่ใกล้ ๆ
กับบ้านผมขอรับ”

นายจ้าง “เอ้า, นี่คำรต, ห่อเข้าที่แกทำหกแล้วนำ
ไปคืนให้เขาเสีย ขอโทษเขาเสียด้วย”

เจ้าของร้านยื่นคำรตให้นายทองคำ แล้วก็เดินเลยไป
ปล่อยให้ลูกจ้างยื่นรำพึงโทมนัสถึงความไม่สุจริตของตน.

คำถาม

๑. นิสัยของเจ้าของร้านเป็นอย่างไร?

๒. ทำไมจึงมีคนชอบซื้อเข้าของในร้านนั้น?
๓. ของเบ็ดเตล็ดที่มีขายในร้านนั้น เข้าใจว่ามีอะไรบ้าง? บอกชื่อมาสัก ๕ อย่าง
๔. วิชขายเข้าสารในร้านนั้น อย่างไร?
๕. ทำไมคนขายเข้าสารจึงไม่กวาดเมล็ดเข้าที่ทำหกให้แก่ผู้ซื้อ?
๖. เจ้าของร้านถามคนขายเข้าว่ากระไร?
๗. คนขายเข้าตอบว่ากระไร?
๘. ทำไมคนขายเข้าจึงขมเมื่อเจ้าของร้านถาม?
๙. การที่ถูกจ้างทำเช่นนั้น ทำไมนายจ้าง จึงไม่พอใจ?
๑๐. ทองคำ คืออะไร? เขารู้สึกอย่างไรเมื่อนายจ้างไม่เห็นด้วยในการที่เขาทำไปแล้ว.
๑๑. เรื่องนี้สอนว่าอย่างไร?

บทที่ ๑๕

การขายเชือกและขายเงินสด

แม่ค้าจะขายของให้แก่เรา ก็เมื่อเรามีเงินให้เขา แทนของนั้น การที่ซื้อขายกันเช่นนี้เรียกว่า ซื้อขายอย่าง เงินสด. ถ้าหากว่าเราต้องการของอย่างหนึ่งอย่างใด แต่ ยังไม่มีเงินให้ ค่าของนั้น แม่ค้า รู้จักเรา ยอมให้ของ มาก่อน คิดค่าราคาของนั้นไว้ วันหลังเรามีเงินจึงเอา ไปใช้ให้ การค้าขายเช่นนี้เรียกว่า ซื้อขายเชือก.

การซื้อขายบ่อนมทั้งเชือกและเงินสดเป็นธรรมดา ไม่ ว่าจะเป็นค้าขายอย่างเล็กน้อยหรือใหญ่โตประการใด จะ ผิดกันอยู่บ้างก็แต่ที่ยอมให้มีการซื้อเชือก จำกัดมากหรือน้อยเท่านั้น.

สำหรับเด็กๆ การซื้อของเชือกไม่ควรจะให้เป็นนิสัย เลยจะเคยตัว เมื่อโตขึ้นแล้วจะรู้สึกลำบาก พ่อค้าแม่ค้า เขายอมให้เราซื้อของเขามา เพราะเขาหมายว่าคงจะได้ รับเงินราคาของนั้นคืน ไม่สนับเปล่า พ่อแม่ของเราก็คง ใช้ให้ ถ้าผิดเช่นคาดกันแล้วผู้ที่เคยขายของให้เราซื้อ ก็จะไม่มียอมขายให้ นี่เป็นการขาดความนับถือส่วนตัวเรา ข้อนึงละ อีกประการหนึ่งเมื่อเราซื้อได้บ่อยๆ มีเงิน มีสตางค์ใช้ให้เขาเสมอ จนชิน เราจะไม่รู้สึกหนักนัก

เมื่อโตขึ้นแล้ว ต้องใช้จ่ายเงินของตัวเองสิ จึงจะรู้สึก
ลำบากเมื่อเวลาต้องใช้จ่ายเงินเนื่องจากการที่ขอเชื่อเชามานาน
ถ้าไม่มีเงินใช้เขา เขาทวงบ่อยเข้า รู้สึกขายหน้าต้อง
วิ่งเต้นกู้ยืมมาใช้เขา จึงจะรอดจากการถูกฟ้องร้อง เป็น
ธรรมดาของคนขอของเชื่อ เวลาซ่อมมักไม่รู้สึกว่าของนั้น
แพงหรือจำเป็น แล้วแต่ความอยากได้เป็นประมาณ ที่
จริงเราควรขบใจพ่อค้าที่ไม่ยอมขายของเชื่อให้แก่เราเสีย
ด้วยซ้ำ เพราะเป็นการผลักหัดให้เราดีด้วย.

การขายของเชื่อและขายเงินสดดีอย่างไร จะกล่าว
ละเอียดในตอนหลัง นักเรียนต้องมีความรู้วิชาค้าขาย
พอเป็นพื้นบ้างแล้ว จึงจะเข้าใจได้ดี.

คำถาม

๑. การขายของเชื่อ คืออะไร?
๒. การขายเงินสด คืออะไร?
๓. ทำไมเด็กไม่ควรขอของเชื่อ?
๔. ทำไมแม่ค้าจึงจำต้องขายเชื่อ และขายเงินสด
ทั้ง ๒ อย่าง?
๕. การขายเชื่อกับการขายเงินสดดีอย่างไร?
ยกตัวอย่าง.

บทที่ ๑๖

ใบรับรอง

สุภาพบุรุษผู้หนึ่งแจ้งความต้องการเด็กมาช่วยทำงาน มีเด็กราว ๕๐ คนมาขอทำหน้าทึ้น ในชั่วเวลาไม่นานเท่าใด สุภาพบุรุษก็เลือกเด็กได้คนหนึ่งดังประสงค์.

เพื่อนผู้หนึ่งถามว่า “ผมอยากรู้กันว่า ท่านถืออะไรเป็นเกณฑ์จึงเลือกเด็กคนนั้น ผมทราบว่าไม่มีใบรับรองมาเลยว่ายเคยทำางานดีมาจากไหน.”

สุภาพบุรุษตอบว่า “ท่านเข้าใจผิด เด็กนั้นมีมามากทีเดียว เมื่อเขาเข้ามา เขาเซ็ดเท้า แล้วปิดประตู นั้นแสดงว่าเขาเรียบร้อยรู้จักระเบียบ.

“เมื่อเขาแลเห็นเด็กพิการเข้ามา ก็ยื่นขึ้นขอมให้เด็กพิการนั่ง เป็นเครื่องแสดงว่าเขามีใจกรุณาและช่างคิด.

“เขาไม่ได้สวมหมวกเข้ามา และเขาตอบคำถามของผมอย่างฉะฉาน และน้ำคำเต็มไปด้วยความเคารพ นี่เป็นเครื่องแสดงว่าเขาเป็นผู้ อ่อนน้อม.

“เขาหยิบสมุดที่ผมแกล้งทำให้ตกขึ้นจากพื้นแล้ววางไว้บนโต๊ะ ส่วนเด็กอื่น ๆ กลับเคียดเหยียบขี้ไป. นั้นเป็นเครื่องแสดงว่าเขาเป็น เด็กเอื้อเฟื้อ.

“เขาไม่แย่งชิงขึ้นหน้า เขาคอยจนกว่าจะถึงคราว
ของเขา แสดงว่าเขารู้จักมารยาทอย่างดี.

“เมื่อผมพูดกับเขา สังเกตเห็นว่าเครื่องแต่งตัวก็
สะอาดเรียบร้อย ผมหัวเราะบ๊อง ฟันขาวสะอาด เมื่อเขา
เขียนชื่อ ผมเห็นเล็บไม่สกปรก ผิดกับเด็กอื่นๆ มาก.

“ท่านจะไม่เรียกว่าสิ่งเหล่านี้เป็นใบรับรองเด็กคนนั้น
อย่างวิเศษหรือ? ผมขอมว่าไม่มีใบรับรองอื่นจะดีกว่า
ผมเลือกเด็กเข้าทำงานด้วยตาของผมราว ๑๐ นาที ดีกว่า
ที่จะตรวจดูใบรับรองดี ๆ ที่จะนำมาอีก.”

คำถาม

๑. ทำไมสุภาพบุรุษจึงเลือกเด็กได้เร็ว?
๒. เหตุอะไรทำให้เพื่อนของเขาสงสัย?
๓. สุภาพบุรุษเห็น เด็กที่เขา เลือกทำ อย่างไรบ้าง ?
บอกมาคนละประโยค.
๔. รวมความ ว่า เด็กผู้นั้น มีคุณ สมบัติอย่างไร ?
บอกมาคนละอย่าง.
๕. สุภาพบุรุษไม่เชื่อใบรับรองหรือ หรือว่าเห็น
อะไรดีกว่าใบรับรอง ?

บทที่ ๑๗

หนังสือพิมพ์

แต่ก่อนมาการค้าขายทำกัน แต่เฉพาะหมู่ คณะ
คณะ มีสินค้าอะไรขึ้น หรือใครคิดทำอะไรขึ้นได้ก็นำ
ออกแลกเปลี่ยนกันและกัน เป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยน
กันเฉพาะภายในบ้านเมืองของตนเอง มาสมัยนี้โลก
เจริญขึ้น จะทำอย่างแต่ก่อนไม่ได้เสียแล้ว ความเจริญ
ของโลกเปรียบดั่งน้ำ ซึ่งมีธรรมดาไหลไปสู่ที่ต่ำเพื่อแผ่
ให้ได้ระดับ แต่ก่อนบ้านใครๆ ก็อยู่ ไม่ต้องการเกี่ยว
ข้องกับบ้านอื่นก็ได้ แต่เดี๋ยวนี้ความเจริญของโลกแผ่ออก
ทั่วถึงกัน เพื่อให้ได้ระดับกันดั่งน้ำ คนในโลกจึงจำเป็นต้อง
ต้องเกี่ยวข้องกับหมด การค้าขายจึงไม่เป็นแต่เพียง
เฉพาะหมู่ คณะ กลายเป็นการค้าขายตลอดประเทศ
แผ่กว้างออกไปตลอดโลก ใครมีกัมหน้ำแต่ในวงแคบ
ก็ทำการไม่เจริญเท่าเทียมหรือชนหน้าผู้ที่ขายวงกว้างออกไป
ไป การค้าขายจึงเลยเป็นการแข่งขันสำหรับโลก โดย
เหตุนี้ผู้ทำการค้าขายจึงจำเป็นต้องเปิดหูเปิดตาทั่วโลก ที่
ไหนมีอะไร ทำอะไร ต้องการอะไร ราคาขึ้นลงเปลี่ยนแปลง
อย่างไร ต้องทราบ ถึงกับต้องมีผู้ส่งข่าวให้ทราบ

อยู่เสมอ ถ้าผู้ค้าขายคนใดไม่เอาใจใส่ต่อเหตุการณ์
เหล่านี้ ก็ทำการค้าขายให้เจริญเท่าเทียมกับผู้ que เอาใจใส่
ไม่ได้ นับว่าเป็นผู้แพ้ในการแข่งขันอยู่เอง เหตุการณ์
เหล่านี้นอกจากจะทราบได้จากผู้ส่งข่าวแล้ว หนังสือ
พิมพ์จะเป็นเครื่องช่วยให้ทราบเป็นอย่างดี.

หนังสือพิมพ์นอกจากจะเป็นเหตุให้ทราบกิจการของ
การค้าขายทั่วไปแล้ว ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่เผยแผ่
การค้าขายให้กว้างขวางออกไปอีก ใครทำอะไรขึ้น มี
สิ่งของอะไรซึ่งเป็นสินค้า เมื่อต้องการจะให้แพร่หลาย
ถ้าจะให้คนเที่ยวตะโกนป่าวร้อง บางทีก็จะมีผู้เอา
ใจใส่ และจะไม่ทำให้แพร่หลายไปได้ถึงไหน ทั้งใน
ไม่ช้าชาวอันนั้นก็สูญหายไปตามหมด หรือถ้าจะลงแรง
เขียนประกาศแจ้งความเอง แล้วเที่ยวแจกแก้มหาชน
ทั่วไป แม้จะทำได้ ก็จะเกิดเป็นงานสำคัญเพิ่มขึ้นอีก
แผนกหนึ่ง แต่ถ้าเขียนแจ้งความนั้นลงในหนังสือพิมพ์
โดยเสียค่าป้ายการแต่เพียงเล็กน้อย ก็จะทำให้ชาว
สินค้าแพร่หลายออกไปได้สะดวก เป็นการประหยัด
เวลาและเงินได้อย่างดี.

วิธีการค้าขายจำเป็น อย่าง ยิ่ง ที่จะทำให้ชาว สินค้า
แพร่หลายออกไป โดยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องอาศัยหนังสือ

พิมพ์เป็นเครื่องมือ เทียบเรื่องราวขายให้ ใครมีอูบาย
 อยากรู้ก็ใช้ประกาศโฆษณาลงในหนังสือพิมพ์ พรรณนา
 ถึงรูปและลักษณะและชี้แจงถึงคุณประโยชน์ บ้างก็
 แสดงด้วยภาพอันวิจิตรงดงาม และ ตลก ชื่น ๆ เพื่อ เป็น
 เครื่องชวนให้คนดู บ้างก็แสดงด้วยคำพูดอ่อนหวาน
 ขบขัน หรือพูดให้เป็นจริงเป็นจัง เพื่อชวนให้คนอ่าน
 เมื่อมีคนได้เห็นมาก ได้อ่านมาก ก็เป็นเหตุให้จำหน่าย
 สินค้านั้น ๆ ได้ เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์จึงเป็นเครื่อง
 มือเกี่ยวข้องกับการค้าขายอย่างสำคัญ ให้ความสะดวก
 ทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย เป็นการช่วยติดต่อสำคัญอีกอย่างหนึ่ง
 ซึ่งสามารถนำชาวสินค้าให้แพร่หลายทั่วถึงกันได้.

คำถาม

๑. แต่ก่อน ๆ ทำการค้าขายอย่างไรกัน ?
๒. เดิมนั้นการค้าขายอยู่ในหมู่คณะหรือไม่ ?
 เพราะเหตุไร ?
๓. ที่ว่าเป็นการแข่งขันสำหรับโลกนั้น หมายความว่า
 ไร ? เพราะเหตุไร ?
๔. วิธีที่จะทำให้มหาชนเอาใจใส่ในสินค้าของตนนั้น
 ทำอย่างไรบ้าง ?
๕. หนังสือพิมพ์เกี่ยวข้องกับการค้าขายอย่างไร ?

๖. การลงแจ้งความเรื่องสินค้าในหนังสือพิมพ์ กับ
การเที่ยวประกาศเอง มีผลต่างกันอย่างไร?
๗. ทำไมผู้ที่ไปฟ้องคดีจึงต้องมีหมิ่นด่ากว้างขวาง ?
๘. ถ้าจะว่าหนังสือพิมพ์เป็นเครื่องช่วยในการติดต่อ
การค้าขายจะถูกหรือไม่? เพราะเหตุไร?
๙. ผู้ขอได้รับความสะดวก อย่างไรบ้างในการที่จะ
เลือกซื้อสิ่งของจากหนังสือพิมพ์?

บทที่ ๑๘

ทรัพย์สินสมบัติของแผ่นดิน

สิ่งของหรือสินค้าต่าง ๆ ที่เราเห็น อยู่เสมอ ๆ บ่อม
เนื่องมาจากแผ่นดินที่เราอาศัยอยู่นี้ บางอย่างได้มาโดย
ตรงจากแผ่นดินทีเดียว แต่บางอย่าง คนเรา เอามาตัด
แปลงทำขึ้นอีกต่อหนึ่ง.

คำที่กล่าวกันว่า “ไม่มีอะไรใหม่ในโลก” นั้นเป็น
ความจริง สิ่งแปลกประหลาดต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น
เราเห็น ชม และรู้สึกพิศวง และทึ่งคิดว่า เป็นของใหม่
แท้จริงเนื่องมาจากแผ่นดินหรือท้องนาทั้งสิ้น.

อาหารเรที่ได้มาจากแผ่นดิน หรือท้องนา พืชที่เรา
หุงเข้าต้มแกงทอดจืดอะไรต่าง ๆ ก็มาจากแผ่นดิน.

เครื่องนุ่งห่มที่ใส่กันอยู่ มาก มาจากต้นฝ้ายซึ่งขึ้น
ในประเทศอเมริกาและที่อื่น ๆ ในประเทศสยามฝ้ายก็ขึ้น
ได้เหมือนกัน แต่ยังไม่มีการปลูกขึ้นถึงแก่ได้ผลมากมาย
ส่งไปขายต่างประเทศ เป็นสินค้าขาออกของเราไม่ ฝ้าย
บางอย่างมาจากและซึ่งมีอยู่ตามประเทศหนาว เราเรียก
ฝ้ายขนสัตว์หรือฝ้ายสักหลาด แม้แต่ฟางเข้าก็ทำเป็นหมวก
ใส่กันความร้อนจากพระอาทิตย์ได้ ต้นฝ้าย แกะ และ
ต้นข้าว เหล่านี้นับว่าเป็นทรัพย์สินสมบัติของแผ่นดินทั้งสิ้น.

บ้านเรือนที่เราอยู่ ใช้อิฐ ไม้ปูน และไม้ อิฐ
 ทำมาจากดินเหนียว ไม้ก็เลื่อยมาจากซุง ปูนทำจากหิน
 ทลายทำเป็นกะจกสำหรับกรุหน้าต่าง หลังจากใช้สังกะสี
 ซึ่งต้องทำจากแร่ ที่ใช้ไม้ ไม้จาก ไม้แฝกก็มี สิ่งเหล่านี้
 เป็นทรัพย์สินสมบัติของแผ่นดินเหมือนกัน.

ของที่จำเป็นแท้สำหรับมนุษย์ เรามียู่ ตาม พื้นโลก
 แต่ตกลงไปในโลกยังมีทรัพย์สินสมบัติอีกมาก ซึ่งเราเอามา
 ใช้เป็นของประดับประดาดีกว่าเป็นของจำเป็น แร่ทองคำ
 แร่เงินเราเอามาทำเป็นเหรียญ, เป็นสร้อย, เครื่องแต่งตัว.
 แร่เหล็กเราเอามาใช้ทำเป็นของต่างๆ ได้ นับด้วยพันอย่าง
 แร่อื่น ๆ มียู่ใต้ดินใต้ทะเลอีกมาก เพชร ที่ส่ง รัสเซีย
 แฉวฉว ตามนัว ตามลอ ตามห. ของผุ ทุมมม เป็น
 ทรัพย์สินสมบัติมหาศาลยิ่ง อยู่ใต้ดินลึกเหมือนกัน.

เมื่อนักถลุง เครื่องจักร เครื่องยนตร์ ซึ่งช่วยทำการ
 ต่างๆ ให้แก่เราอย่างน่าพิศวงแล้ว ก็น่าจะประหลาดใจ
 ไม้ขีดไฟอันเดียว พื้น หรือถ่าน กับน้ำทำให้เราเดิน
 ทางจากกรุงเทพ ฯ ไปจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ภายใน
 ชั่วโมงเดียว แท้จริง สิ่งเหล่านี้ เนื่องมาจาก ทรัพย์สิน
 สมบัติของแผ่นดินทั้งสิ้น.

บางอย่างที่นับว่าเป็นสมบัติของโลก เราแลเห็น
ไม่ได้ แต่มียู่ทุกหนทุกแห่ง สิ่งนี้คือไฟฟ้า คนเรา
ไม่ได้ทำไฟฟ้าขึ้นเลย ไฟฟ้ามียาหลายพันหลายหมื่น
นับแล้ว แต่มนุษย์เราพึ่งกันวิชันนำไฟฟ้ามาใช้เป็นประโยชน์
เมื่อไม่กี่สิบปีมาแล้วนั่นเอง.

คำถาม

๑. ที่กล่าวว่า “ไม่มีอะไรใหม่ในโลก” หมายความว่าอะไร?
๒. อาหารที่เรากิน มาจากไหน?
๓. ผ้าสักหลาดทำมาจากอะไร?
๔. ดินฝ้ายมีประโยชน์อย่างไร?
๕. ของจำ เป็น แกะ สำหรับ มนุษย์ มี อยู่ ตาม ไหน ?
บอกชื่อมาด้วย .
๖. เงิน, ทอง, เพชร, เหล็ก เหล่านี้เรียกรวมว่าอะไร?
หาได้ที่ไหน.
๗. ที่กล่าวว่า “ไม้ขีดไฟอันเดียว พ้นหรือถ่านกับน้ำ
ทำให้เรา เติรทาง จากกรุง เทพ ฯ ไปกรุง เก้า ได้
ภายใน ชั่วโมง เดียว” หมายความว่าถึงอะไร?
๘. ทรัพย์สินสมบัติของโลกที่แลเห็นไม่ได้ แต่มียู่อรอบ
ตัวเราเรียกว่าอะไร? มีประโยชน์อย่างไรบ้าง?

บทที่ ๑๔

วิชาค้าขาย

ครั้งโบราณเมื่อมนุษย์ยังไม่มี การเกี่ยวข้อง ด้วยกัน
 และกันนัก การค้าขายเกี่ยวกับต่างประเทศนับว่าไม่มี
 ทีเดียว เพราะแต่การแลกเปลี่ยน ระหว่าง เพื่อน บ้าน ใกล้
 เคียงกันเท่านั้น สมัยการเกี่ยวข้อง กับต่างประเทศมี
 ขึ้นแล้ว การแลกเปลี่ยน ของต่อของก็เลยเป็นระหว่าง
 ประเทศกับประเทศ หรือการค้าขายระหว่างชาติก็บังเกิด
 ขึ้น ประเทศที่เจริญย่อมมีการค้าขายขึ้นหน้ากว่าประเทศ
 ที่ทำการกสิกรรม คือเพาะปลูก การทำนาทำไร่ไม้เป็น
 กำลังของบ้านเมืองเรา แต่เราจะทนนิ่งทำการแต่เพาะปลูก
 ปล่อยให้การค้าขายตกอยู่ในมือชนต่างชาติหมด ก็ดู
 ทุกระไรอยู่ แต่ก่อน ๆ เด็กนักเรียนมีความหวังว่าเรียน
 เสร็จแล้ว ก็จะได้เข้ารับราชการเป็นเสมียนเป็นขุนนาง
 ต่อไป แต่มาถึงสมัยนี้เด็กเรียนไม่ควรหวังเช่นนั้น เพราะ
 ทางราชการมีเจ้าหน้าที่นับว่าล้นอยู่แล้ว หากว่าเรียนได้
 สำเร็จ ก็หาว่างในราชการยาก ทางอื่นที่เราควร
 พึงแสวงก็คือ ทางเพาะปลูก หรืออีกทางหนึ่งก็คือ
 การค้าขาย ความรู้ เบ็ดเตล็ดที่เรียนมาจากโรงเรียนแล้ว

ยิ่งมากเท่าไร เราก็ยิ่งได้เปรียบ กว่าผู้ที่ไม่มีความรู้ หรือผู้ ไม่ได้รับการศึกษาเสียเลย.

การค้าขายตามที่เร^๑ สังเกตกันแล้ว ก็คง เห็นว่า
ชนชาติ^๒อื่น เป็น ผู้ทำโดยมาก คนอื่น ทำไม่ เขาจึงกล้า
ทำการค้าขายในเมืองเร^๓ได้ ส่วนตัวเราเองซึ่งเป็นเจ้า
ของบ้าน จะทำการค้าขายบ้างไม่ได้หรือ พวกเรายัง
ไม่ทำการค้าขายกัน ก็เพราะยังไม่นิยมกัน หรือไม่ก็
เกรงว่าจะทำไปไม่สำเร็จ เพราะมีตัวอย่างคนไทยทำการ
ค้าขายมาแล้วต้องเลิกล้มหลายราย การค้าขายไม่จำเป็น
ต้องเริ่มใหญ่โตทีเดียว แรกตั้งเป็นแต่การเล็กน้อย เมื่อ
กำไรออกงามขึ้นก็ค่อยขยายใหญ่ไปเองได้.

เป็น ชรรรมดาอยู่เอง ที่เร^๑ จะ ทำ อะไร สำเร็จไป
โดยยากเมื่อขาดความรู้ ความชำนาญ กระทรวงธรรมการ
ดำริถึงความ จำเป็นของชาวเราใน อนาคตกาลแล้ว จึง
จัดตั้งโรงเรียนพาณิชย์การ ขึ้น กับทั้ง เปิดโอกาสให้
ที่เรียนจบมัธยม^๔ปีที่ ๓ เข้าเล่าเรียนได้ โดยไม่ต้องเสียเงิน
ค่าเล่าเรียน ๕ ๕ ๕ ทั้งนี้ เพื่อเพาะความนิยมใน ทางค้าขาย
และ ทั้งเพื่อให้ นักเรียน มีความรู้พอเป็นเค้า ๆ ถึง วิธีการ
ค้าขายด้วย.

นักเรียนที่เรียนจบออกไปจากโรงเรียนแล้ว ปรากฏ

ว่าได้ไปทำงานอยู่ตามบริษัทตามห้างโดยมาก บางคน
 เดียวนี้ได้รับผลประโยชน์มากกว่าเพื่อนที่ไปทำราชการ
 ด้วยซ้ำ พวกนี้รู้สึกว่าการศึกษามาจากโรงเรียนนั้น
 เป็นเครื่องช่วยอย่างดี โรงเรียนพาณิชย์การไม่ได้ประสงค์
 ว่าผู้เรียนจบแล้วต้องตั้งห้างค้าขายเอง เท่าที่ไปรับจ้าง
 ในห้างบริษัทค้าขายเพื่อหาความชำนาญอยู่ เช่นบัดนี้ก็เป็น
 การสมประสงค์แล้ว เมื่อต่อไปข้างหน้าใครมีกำลังและ
 มีความรู้ ความชำนาญพอที่จะตั้งห้างตั้งร้านได้เอง ก็แล้ว
 แต่ความสมัคร.

ผู้เป็นเสมียน ไม่ว่าใน ห้าง หรือใน ที่ทำการรัฐบาล
 จำต้องรู้ วิชาค้าขายแผนกเสมียนก่อน จะถืออย่างแต่
 ครั้งก่อนไม่ได้ - คือเพียงแต่รู้หนังสือแล้วเป็นเสมียนได้
 ต่อไปเชื่อว่าทางราชการก็ต้องการแต่เสมียนที่มีความรู้ใน
 วิชานั้นแล้ว วิชาแผนกเสมียนก็เป็นส่วนหนึ่งของ
 วิชาค้าขาย บรรดาผู้ที่ไปการศึกษาย่อมต้องไล่หลัง
 กว่าผู้ที่มีการศึกษาแล้ว ต่อไปในเวลาข้างหน้า เมื่อ
 ไทยเราได้รับการศึกษาทั่วถึงกันแล้ว การเพาะปลูกก็จะ
 เจริญขึ้นกว่านี้ และพวกเราก็จะทำการค้าขายเป็น
 บิ๊กแผ่นไม่ต้องล้มเลิกเช่นที่ปรากฏมาแล้ว.

วิชาค้าขายกว้างขวางมาก แต่เท่าที่กระทรวง

กรรม การ ได้วาง หลัก สูตรไว้ ใน โรง เรือน พณิชยการแล้ว
ก็นับว่าพอแก่ความประสงค์ของผู้ที่ใฝ่ในการค้าขาย กล่าว
คือย่อมได้รับความรู้เบื้องต้นเป็นอย่างดีจากสำนักนั้น.

คำถาม

๑. ทำไม การค้าขาย ในครั้ง โบราณ จึง ไม่แพร่หลาย
เหมือนเดี๋ยวนี้ ?
๒. เหตุอะไรคนไทยจึงไม่ชอบการค้าขาย ?
๓. นักเรือนโดยมากเมื่อเรียนมักหวังทำอะไร ? การ
หวังเช่นนั้นผิดถูกต้องอย่างไร ?
๔. ประเทศที่เจริญก้าวหน้ามาก มีการทำมาหากิน
ชนิดไหน ?
๕. นักเรือนที่ออกไปจากโรง เรือน แล้วไปทำการ
เพาะปลูก หรือค้า ขายได้เปรียบกว่า ผู้ที่ไม่เคย
เล่าเรียนอย่างไร ?
๖. โรงเรือนพณิชยการตั้งขึ้นหวังประโยชน์อะไร ?
๗. ผู้ที่ออกไปจาก โรงเรือนพณิชยการแล้วโดยมาก
ไปทำอะไร ?
๘. ทำไม เสมียน จึง ควร ต้อง มีความ รู้วิชาค้าขาย
ด้วย ?

เหมือนกัน เพราะฉะนั้นเมื่อเราจะรับเงินควรจะดูให้ดี ถ้าเป็นเงินปลอมเราจะขาดทุนเปล่า ๆ.

อย่าเข้าใจว่า เงินตรา จะต้องเป็นเงินเสมอไป เป็นทองคำก็ได้ เป็นทองขาวก็ได้ เป็นทองแดงก็ได้ แต่ว่าเขาจะสมมุติให้เป็นเงินตรา เช่นเหรียญ ๑ เปนดี ของประเทศอังกฤษ เป็นทองคำ ของไทยเรา เหรียญทอง ก็เป็นทองคำมีราคา ๑๐ บาท เหรียญบาท เหรียญ ๒ สลึง เหรียญสลึง เป็นเงิน เหรียญ ๑๐ สตางค์ เหรียญ ๕ สตางค์ เป็นทองขาว เหรียญ ๑ สตางค์ เป็นทองแดง.

ครั้งโบราณเงินตราของไทยไม่เป็นเหรียญแบบ ๆ อย่างเดี๋ยวนี้ มีรูปกลมอย่างลูกพุทรา คล้ายกับตัวด้วงขด และมีตรารัฐบาลตีประจำ เพื่อกันปลอม เงินชนิดนี้เรียกว่าเงิน “พดด้วง” คือรูปเหมือนตัวด้วงขด มีหลายชนิด ที่เขาใช้กันมากก็คือชนิดใหญ่เรียกว่าเงินบาท ชนิดเล็กกว่านี้เขาเรียกว่าเงินปลีก คือเงินสลึงเงินเฟื้อง มีรูปเหมือนกัน แต่เล็กลงตามน้ำหนัก ถึงเหรียญ ๒ สลึง เหรียญสลึงเดี๋ยวนี้ เขาก็ยังคงเรียกว่าเงินปลีก อยู่เหมือนกัน.

นักเรียนได้ยินคำว่า “เบี้ยปรับ” บางทีจะไม่รู้

เรื่อง ทจริง “เบียบปรับ” ก็คือเงินค่าปรับนั่นเอง ครึ่ง
 โบราณเขาใช้เบียบแทนสตางค์ เฟื้องหนึ่งเป็น ๘๐๐ เบียบ
 เอาเบียบไปซื้อของได้อย่างเดียวกับสตางค์ เพราะฉะนั้น
 เราจึงเรียกติดปากอยู่ เช่นพูดว่า ดอกเบียบ ก็คือเงิน
 ดอก เบียบเลียง ก็คือเงินที่เขาไปซื้อกินวันหนึ่งๆ อย่าง
 ที่ผู้ปกครองให้นักเรียนวันละ ๑๐ สตางค์ ๕ สตางค์นั่นเอง
 และคำอื่นๆ อีกมาก ซึ่งหมายความว่าเงินตราดังกล่าวแล้ว
 เบียบแต่ก่อนพวกจีนบรรทุกสำเภาเข้ามาขายอีกทีหนึ่ง.

ครั้นต่อมาเราจึงใช้ตะกั่วและทองแดงทำเป็นเหรียญ
 แบบๆ อย่างเหรียญบาท เหรียญ ๒ สลึง เหรียญ ๑
 เบียบ บางทีนักเรียนจะเคยเห็นบ้าง ที่เราเรียกว่าอัฐเก็
 ต่อจากอัฐเก็ก็เปลี่ยนเป็นเหรียญทองแดง อันใหญ่คือ
 เหรียญ ๑ ชก ที่เราเรียกว่า ๒ ไพ เหรียญ ๑ เสี้ยว
 คือไพหนึ่ง เหรียญอัฐ คือ ๘ อันเฟื้อง เหรียญโสฬส
 คือ ๑๖ อันเฟื้องเป็นที่สุด อัฐหนึ่งตรงกับ ๘๐๐ เบียบ และ
 โสฬสหนึ่งตรงกับ ๕๐ เบียบ และต่อจากนั้นก็ใช้สตางค์
 มาจนบัดนี้ ส่วนเงินตรารูปพัดดวงนั้นก็เปลี่ยนมาเป็น
 เหรียญอย่างเดียวกัน แต่มีตราต่างกันตามรัชกาล ใน
 ที่สุดเป็นเหรียญอย่างที่เคยใช้อยู่ทุกวันนี้.

ได้กล่าวแล้วว่าเงินตราทำด้วยอะไรๆ ก็ได้ เช่น

ประเทศจีนใช้อัฒเภทองเหลือง ไซ้ที่ทำด้วยกะเบือ
ถั่ว ถึงในเมืองไทยครั้งก่อนจีนก็เคยนำเข้ามาใช้ตาม
โรงบ่อน ยังมีตกค้างอยู่ ถมไป.

ถึงจะใช้สิ่งอื่น ๆ นอกจากนั้นก็ได้แล้วแต่จะตั้งขึ้น,
ข้อสำคัญเงินตราชนิดราคาสูงต้องเป็นเงิน หรือเป็น
ทองคำด้วยกันทั้งนั้น นอกจากนั้นเขายังใช้กระดาษแทน
เงินตราอีก ที่เราเรียกว่า “ธนบัตร” ในเมืองไทยเรามี
ธนบัตรใบละพันบาท ร้อยบาท ยี่สิบบาท สิบบาท
ห้าบาท และบาทหนึ่งเป็นอย่างต่ำ.

ทำไมเงินชนิดราคาสูง เขาจึงใช้เงิน หรือทองคำ
เพราะเงินและทองคำเป็นของหายาก ราคาแพง มีคน
นิยมกันทั่วโลก เงินตราชนิดราคาต่ำๆ ลงมาที่เรียกว่า
เงินปลีก หรือเบสิตคงคั้งทำด้วยของอื่น ๆ นั้น ถึง
จะใช้ได้ก็เฉพาะในประเทศเดียวกัน ถ้าจะเอาไปใช้
ประเทศอื่นก็ไม่มีใครเอา แต่ถ้าเป็นเงินหรือทองคำแล้ว
เขาอาจจะเอาไปขายได้ราคาแพงๆ หรือเขาจะเอาไปยุบ
ทำเงินตราในประเทศของเขาก็ได้.

เงินตราถ้าใช้ซื้ออะไรก็ได้ เอาไปจ้างเขาทำ
อะไรก็ได้แล้ว ก็แทบจะไม่มีประโยชน์เลย เพราะ
กินก็ไม่ได้ จะทำเป็นผ้านุ่งห่มกันหนาวก็ไม่ได้ ถึง
จะมดงรอยคงพันก็สู้มีเขาสารสัดคงเคียวไม่ได้ ข้อ

สำคัญที่คนเราต้องการเงินตรา^๕นั้น ก็เพราะเอาไปใช้ได้
ต่าง ๆ หัก^๕ซื้อ^๕เขากินได้^๕ ซื้อ^๕เครื่องแต่งตัว^๕ก็ได้^๕
จะขึ้นรถ^๕หรือไปเรือ^๕ หรือดูละคร^๕ หรือจ้างเขา^๕ทำการงาน^๕
ให้เรา^๕ก็ได้^๕ทั้งนั้นคล้ายกับเป็น^๕แก้วสารพัดนึก^๕ จะเก็บ^๕
ไว้นานเท่าใดก็^๕ไม่^๕น่า^๕ไม่^๕เสีย^๕ ยิ่งเอาไป^๕ฝาก^๕คลัง^๕ออมสิน^๕
ไว้ ยิ่งได้^๕ดอกเบี้ย^๕มาก^๕ขึ้น^๕ทุก^๕ที^๕ด้วย.

จงจำไว้^๕เถิดว่า^๕ เงินตรา^๕แหละ^๕เป็น^๕เครื่อง^๕เลี้ยง^๕
ชีวิต^๕ของ^๕คน^๕เรา^๕ เพราะ^๕ใช้^๕ได้^๕ต่าง^๕ๆ^๕ ดัง^๕กล่าว^๕แล้ว^๕ เคย^๕วัน^๕
เรา^๕ได้^๕เงิน^๕ตรา^๕จาก^๕พ่อแม่^๕ หรือ^๕ผู้^๕ปกครอง^๕ และ^๕ต่อไป^๕
เรา^๕เติบโต^๕ขึ้น^๕ เรา^๕จะ^๕ต้อง^๕หา^๕เอา^๕เอง^๕ คือ^๕เรา^๕จะ^๕ต้อง^๕ทำ^๕นา^๕
ทำ^๕สวน^๕ ค้า^๕ขาย^๕ หรือ^๕รับ^๕จ้าง^๕เขา^๕ทำงาน^๕ต่าง^๕ๆ^๕ เพื่อ^๕ต้อง^๕
การ^๕เงิน^๕ตรา^๕แหละ^๕ สำหรับ^๕จะ^๕ได้^๕เอา^๕มา^๕เลี้ยง^๕ลูก^๕เมีย^๕เรา^๕
และ^๕เลี้ยง^๕พ่อแม่^๕เรา^๕ซึ่ง^๕แก่^๕เฒ่า^๕ลง^๕แล้ว^๕ อย่าง^๕ที่^๕พ่อแม่^๕
เรา^๕เคย^๕ทำ^๕มา.

คน^๕ที่มี^๕เงิน^๕ทอง^๕มาก^๕ ก็มี^๕ความ^๕สุข^๕มาก^๕ และ^๕
ก่อน^๕ที่^๕เขา^๕จะมี^๕เงิน^๕ทอง^๕มาก^๕ เขาก็^๕ต้อง^๕อด^๕ส่ำ^๕ห้ำ^๕ขยัน^๕ทำงาน^๕
ให้^๕แข็งแรง^๕เก็บ^๕เล็ก^๕สะสม^๕น้อย^๕มา^๕ก่อน^๕ทั้ง^๕นั้น^๕ เพราะ^๕ฉะนั้น^๕
เรา^๕ควร^๕จะ^๕หัด^๕เก็บ^๕เล็ก^๕สะสม^๕น้อย^๕ไว้^๕ อย่า^๕ให้^๕ให้^๕พ่อแม่^๕เพีย^๕
นั้^๕ ได้^๕เท่า^๕ใด^๕ควร^๕จะ^๕ฝาก^๕คลัง^๕ออม^๕สิน^๕ไว้^๕ หลาย^๕เดือน^๕
หลาย^๕ปี^๕เข้า^๕ เรา^๕ก็^๕จะมี^๕มาก^๕ขึ้น^๕ทุก^๕ที^๕ๆ.

จงจำสภามิตน์ไว้

“มีสิ่งพึงประจบให้ครบบาท

อย่าให้ขาดด้วยเป็นของต้องประสงค์

ถ้ามีน้อยกินน้อยค่อยบรรจง

อย่าจ่ายลงให้มากจะยากนาน”

คำถาม

๑. “เงิน” กับ “เงินตรา” ต่างกันอย่างไร?
๒. ใครเป็นผู้ทำเงินตรา? เราทำใช้เองได้หรือไม่?
๓. เงินตราของไทยเรามากอย่าง? ทำด้วยอะไรบ้าง?
๔. เงินปลีกคืออะไร?
๕. จงเล่าถึงเงินตราครั้งโบราณของเรา?
๖. ทำไมจึงเรียกว่า “เบี้ย” เช่น เบี้ยเลี้ยง ฯลฯ?
๗. เราได้เบี้ยมาจากไหน?
๘. รัชกาลใด แปลว่ากระไร? (ให้ครูอธิบาย)
๙. สัตว์หนึ่งครั้งโบราณเป็นกบเบี้ย?
๑๐. ธนบัตร คืออะไร? (ให้ครูอธิบาย)
๑๑. ทำไมเขาจึงเอาเงิน หรือทองคำทำเงินตรา
๑๒. คลังออมสินคืออะไร? (ให้ครูอธิบาย)
๑๓. ทำไมเงินตราจึงคล้ายกับแก้วสารพัดนึก?
๑๔. คนทำนา ทำสวน จะได้เงินมาอย่างไร?
๑๕. ใช้เงินอย่างไรเรียกว่าใช้ฟุ่มเฟือย?

(สำเนา)

ใบอนุญาตให้ใช้แบบเรียน

ฉบับที่ ๘/๒๔๗

วันที่ ๓ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๒

หนังสือแบบสอนอ่านการค้าขายเล่ม ๑ ของอำมาตย์เอก
พระยาพนิชยศาสตร์วิชาน พิมพ์ครั้งที่ ๓ (สาม)

ใน พ.ศ. ๒๔๗๒

กระทรวงธรรมการได้ตรวจเห็นชอบ และอนุญาตให้ใช้
ในโรงเรียนของกระทรวงธรรมการแล้ว ประเภท
หนังสือแบบเรียน

ธานินทร์วิทย์ มหาอำมาตย์เอก

เสนาบดีกระทรวงธรรมการ

(ใบอนุญาตนี้ ณะเพาะคราวพิมพ์คราวหนึ่ง ๆ)